

ROVANIEMEN VILJELIJÖIDEN ATK-VALMIUDET JA MAHDOLLISUUDET SÄHKÖISEEN TUKIHAKUUN

Opinnäytetyö

Hannele Teerijoki

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Hyväksytty ____ . ____ . ____ _____

Koulutusala: Luonnonvara-ala	
Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto:
Työntekijä: Hannele Teerijoki	
Työn nimi: Rovaniemen viljelijöiden atk-valmiudet ja mahdollisuudet sähköiseen tukihakuun	
Päiväys: 31.3.2009	Sivumäärä/liitteet: 61 / 4
Ohjaaja/ohjaajat: Petri Kainulainen, Kati Partanen, Pirjo Suhonen ja Hannu Viitala	
Toimeksiantaja: Rovaniemen kaupungin maaseutupalvelut, Anne Nuutinen	
Tiivistelmä: Viljelijätukia on tähän asti pystynyt hakemaan vain paperisilla lomakkeilla, mutta keväällä 2009 pää-tukihaussa tukia voi hakea sähköisesti Manner-Suomessa. Sähköinen haku tapahtuu Internetissä toimivan Viljelijätietojen selailupalvelun avulla. Sähköinen tukihaku helpottaa tukihakuprosessia ja hallinnon työtä. Viljelijöiden tietotekniikan käyttötaidot ovat kehittyneet ja Internetissä on viljelijöille tarkoitettuja sähköisiä palveluja käytettävissä, joita tarjoavat muun muassa meijerit, yritykset ja teurastamot. Kotitalouksista sekä maaseutu- ja puutarhayrityksistä noin 80 %:lla on tietokone Suomessa. Internet-yhteys on maaseutu- ja puutarhayrityksistä 78 %:lla ja kotitalouksista noin 70 %:lla. Opinnäytetyönä tehdyssä tutkimuksessa tietoa kerättiin kyselylomakkeella postikyselynä Rovaniemen tilatukea hakeneilta viljelijöitä, joita oli 200 kpl. Tutkimus oli kvantitatiivinen. Kyselyn vastausprosentti oli 36,5. Tulosten mukaan 83 %:lla Rovaniemen viljelijöistä on tietokone ja 82 %:lla Internet-yhteys. Internet-yhteydet toimivat viljelijöiden mielestä erittäin hyvin tai hyvin 72 %:lla, tyydyttävästi 20 %:lla ja huonosti tai erittäin huonosti 8 %:lla. Viljelijät käyttävät Internet-palveluista eniten pankkipalvelua (74 %), sähköpostia (60 %) ja sääpalvelua (55 %). Tietokoneen käyttötaito on 40 %:lla erittäin hyvä tai hyvä. 41 % käyttää tietokonetta mielestään tyydyttävästi ja vajaa 6 % huonosti. Viljelijöistä tukia aikoo hakea sähköisesti 50 % ja 16 % aikoo hakea paperilla. Suurin syy siihen, että tukia ei aiota hakea sähköisesti on se, että asiasta ei tiedetä tarpeeksi eikä tilalla ole tietokonetta tai Internetiä. Jotta viljelijät rohkaistuvat hakemaan tukia sähköisesti, tulee viljelijöitä tiedottaa asiasta ja järjestää heille koulutuksia sekä henkilökohtaista opastusta ja kannustusta.	
Avainsanat: Internet, maanviljelijät, maatalouden tukipolitiikka, sähköinen asiointi, sähköiset palvelut	
Luottamuksellisuus:	

Field of study: Natural Resources and the Environment	
Degree Programme: Agriculture and Rural Development	Option:
Author: Hannele Teerijoki	
Title of Thesis: Farmers' computer skills and possibilities to seek online farm support in Rovaniemi	
Date: 31.3.2009	Pages/appendices: 61 / 4
Supervisors: Petri Kainulainen, Kati Partanen, Pirjo Suhonen ja Hannu Viitala	
Project/Partners: Rovaniemi Agricultural and Rural Services, Anne Nuutinen	
Abstract: <p>Farmers' support could only have been sought with a paper application until now, but in spring 2009 applications for main support can be done online in Finland. An online application is done in the Internet by VIPU service. Online support application eases the application process and administration work.</p> <p>Farmers' computer skills have developed a lot. There are online services for farmers in the Internet which are provided e.g. by dairies, slaughterhouses and other companies. There are computer in 80 % of households, farms and garden enterprises in Finland. 78 % of farms and garden enterprises and 70 % households have Internet connection.</p> <p>The research was quantitative. The research information was collected by a inquiry form by mail. Information was collected from farmers who had applied for cap-support in Rovaniemi. The number of farmers was 200. The answer percentage for the inquiry was 36.5. Conclusions about the inquiry are: There are computers in 80 % and the Internet connection in 82 % of farmers in Rovaniemi. Internet connection works well or very well in 72 %, satisfactorily in 20 and badly or very badly in 8 % of farmers. Farmers use mostly bank services (74 %), e-mail (60 %) and weather service (55 %) in the Internet. 40 % of farmers have got very good or good computer skills and 41 % have got satisfactory and less than 6 % of farmers have got bad computer skills.</p> <p>49 % of farmers are planning to use online application and 16 % are planning to use paper application. The main reasons not to use online application are lack of information and there are no computers and Internet connection on the farms. In order to encourage farmers to use online applications, they should be given more information about the issue. Farmers also need more personal guidance and support in using online application.</p>	
Keywords: Internet, farmers, agricultural support policy, online services	
Confidentiality:	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	4
2 VILJELIJÄTUKIJÄRJESTELMÄ.....	7
3 SÄHKÖINEN TUKIHAKU.....	10
4 VILJELIJÖIDEN KÄYTTÄMÄT SÄHKÖISET PALVELUT.....	15
4.1 Valma – Valion tuottajien ja toimihenkilöstön Internet-palvelu	15
4.2 Vipu - Viljelijätietojen selailupalvelu	16
4.3 Pankkipalvelut.....	17
4.4 Muita maatalouden Internet-palveluita.....	18
5 LAAJAKAISTA JA MAASEUDUN INTERNET-YHTEYDET.....	19
6 ROVANIEMEN MAATALOUS.....	21
7 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSMENETELMÄ.....	22
7.1 Aineiston keruu	23
7.2 Aineiston analysointi.....	25
7.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	26
8 VILJELIJÄKYSELYN TULOKSET.....	27
8.1 Tilan perustiedot.....	27
8.2 Tukihakemuksen täyttäjä ja Vipu-tunnukset	30
8.3 Tietokone ja Internet sekä niiden käyttö ja toimivuus.....	30
8.4 Innokkuus hakea tukia sähköisesti	37
9 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	46
10 PÄÄTÄNTÖ.....	51
LÄHTEET.....	54
LIITTEET	

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Suomen liityttyä Euroopan unioniin vuonna 1995 viljelijät ovat voineet hakea maatalouden kansallisia ja EU:n tulotukia asuinkuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselta. Tuilla korvataan viljelijöille tuotteiden hintojen laskusta aiheutuneita kuluja sekä turvataan elintarvikkeiden tuotanto ja niiden kohtuullinen hinta kuluttajille. Tukia on tähän asti pystynyt hakemaan vain kirjallisesti paperisilla lomakkeilla, lukuun ottamatta sonni- ja härkäpalkkiota, jota on pystynyt hakemaan sähköisesti vuodesta 2005 asti. Keväällä 2008 sähköistä tukihakua kokeiltiin myös päätukihaussa mukana oleviin tukiin. Kokeilussa oli mukana 14 kuntaa. Kevään 2009 päätukihaussa viljelijätukia voi hakea sähköisesti koko Manner-Suomen alueella. (Maa- ja metsätalousministeriö 2006; Ala-Haavisto 2008, 2.) Viljelijöiden tietotekniikan käyttötaidot ovat kehittyneet ja monet yritykset, meijerit ja teurastamot tarjoavat viljelijöille sähköisiä palveluja. Myös tukihakuprosessi halutaan sähköistää. (Tenhola ym. 2005, 3.) Sähköisestä asiointista on säädetty laki, jonka tarkoituksena on nopeuttaa ja tehdä sujuvammaksi asiointia hallinnossa sekä lisätä tietoturvaluottuutta. Viranomaisten on kykyjensä ja resurssiansa mukaan tarjottava asiakkailleen mahdollisuus laittaa asiansa vireille sähköisiä palveluja käyttämällä. (Laki sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa 13/2003.)

Tukien haku Internetin kautta helpottaa ja nopeuttaa tukien hakemista ja vähentää virheiden määrää hakemuksissa (SAM Internet 2007). Tallentamisvaiheen virheriski häviää myös, kun hakemukset tulevat hallintoon sähköisesti (Nummi 2009, 44). Sähköisen haun kehittäminen nähdään osana tilojen kehittämisprosessia. Perinteinen paperilomakehaku säilyy kuitenkin käytössä sähköisen haun rinnalla, jotta kaikki viljelijät olisivat tasa-arvoisia ja toiminta olisi oikeudenmukaista. Myös hallinnon työn luonne muuttuu sähköisen haun myötä, koska sähköisiä lomakkeita ei tarvitse tallentaa erikseen. Sähköisen asiointin kehittämisellä pyritäänkin automatisoimaan manuaalisia ruutiintoimintoja, mitä tukihakemusten tallentaminen on (Suomela 2007, 45; Kilpeläinen & Pohjola 2007, 76, 82.) Aiempien tutkimusten mukaan sähköisten palveluiden käytöstä saatavia hyötyjä ovat ajan ja vaivan säästö, helppokäyttöisyys ja riippumattomuus virastoajoista. Kansalaiset ovat kiinnostuneita julkisista sähköisistä palveluista, joten niitä olisi syytä kehittää. (Saarenpää & Tiainen 2004, 32).

Useissa muissa Euroopan unionin maissa on jo käytössä sähköinen tukihaku (Suomela, K 2007, 21). Ruotsissa noin 80 000 viljelijää (70 %) on lähettänyt tukihakemuksensa sähköisesti vuonna 2008. Sähköinen haku tapahtuu Vipu-palvelua muistuttavan SAM Internetin kautta. (SAM Internet 2007; Jordsbruksverket 2008). Ranskassa tukia on voinut hakea sähköisesti jo kolmena vuonna. Vuonna 2007 lähes 20 % viljelijöistä haki tukia sähköisesti. Ranskassa sähköisen haun ongelmana ovat maakuntien huonot tietoliikenneyhteydet. Tanskassa sähköinen haku on otettu käyttöön vuonna 2006. Englannissa sähköisen haun ensimmäinen toteutusvaihe tapahtui keväällä 2008. Kaikista pisimmälle sähköinen asiointi on kehittynyt Hollannissa. (Suomela, K 2007, 22–25.)

Suomessa tukijärjestelmä on Euroopan Unionin monimutkaisimpia, joten sitä pyritään yksinkertaistamaan. Sähköisen tukihaun kehittäminen on mukana Euroopan Unionin viljelijätukijärjestelmän parantamis- ja yksinkertaistamisprosessissa, jossa koko EU:n hallinnon byrokratiaa aiotaan vähentää. (Suomela 2007, 21.) Sähköinen tukihaku ei varsinaisesti vähennä byrokratiaa, mutta se voi onnistuessaan tehdä tukihakuprosessin viljelijöille helpommaksi ja yksinkertaisemmaksi.

Koska olen Rovaniemeltä kotoisin, tuntui luonnolliselta tehdä opinnäytetyö kotikuntaani koskevasta asiasta. Tein työelämäharjoitteluni Rovaniemen kaupungin maaseutupalveluissa, missä maaseutupäällikkö ehdotti minulle tätä aihetta. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, onko rovaniemeläisillä viljelijöillä tietokoneita ja Internet-yhteyksiä sekä tietoteknisiä taitoja, joilla tukien haku sähköisesti onnistuu. Tarkoituksena on myös selvittää, tarvitsevatko viljelijät apua ja neuvontaa tietotekniikkaan ja sähköiseen tukihakuun liittyvissä asioissa ja millä tavalla neuvontaa tulisi järjestää ja millaista palvelua viljelijät odottavat maaseutuelinkeinoviranomaiselta. Opinnäytetyöllä halutaan myös selvittää, kuinka moni on innokas hakemaan tukia Internetin kautta ja syitä siihen, jos tukia ei haluta hakea sähköisesti. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää, kun Rovaniemen viljelijöille suunnitellaan ja järjestetään neuvontaa ja koulutuksia sähköisestä tukihausta. Itse työllä ja siitä tehtävällä lehtitiedotteella markkinoidaan sähköistä tukihakua myös muille kuin Rovaniemen viljelijöille.

Opinnäytetyön alussa selvitetään lyhyesti viljelijätukijärjestelmää, sähköistä tukihakua, viljelijöiden käyttämiä sähköisiä palveluja sekä maataloutta Rovaniemellä. Sen

jälkeen on esitetty tutkimusmenetelmä sekä tutkimustulokset ja johtopäätökset. Tutkimuksessa tietoa kerättiin postikyselynä kaikilta Rovaniemen viljelijöiltä. Opinnäytetyön tärkeimpiä lähteitä ovat Maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston julkaisut, tiedotteet, projektien raportit sekä erilaiset tutkimukset.

2 VILJELIJÄTUKIJÄRJESTELMÄ

Suomen viljelijätukijärjestelmä perustuu Euroopan Unionin yhteisen maatalouspolitiikan tukimuotoihin. Tuesta riippuen ne ovat joko kokonaan EU:n rahoittamia (esim. tilatuki), osaksi EU:n rahoittamia (mm. ympäristötuki ja luonnonhaittakorvaus) tai kokonaan kansallisesti rahoitettuja (esim. pohjoinen hehtaarituki). EU-tukien tarkoituksena on, että maataloustuotanto jatkuisi ja olisi kannattavaa sekä se, että kuluttajat voisivat ostaa maataloustuotteita kohtuullisilla hinnoilla. Tukia maksetaan pinta-alaan, tuotettuun määrään tai eläinyksikkömäärään perustuen. (Tilatuki 2008.)

Maatalouden tukien toimeenpanosta ja valvonnasta vastaa Maaseutuvirasto (Mavi). Maaseutuviraston tehtävänä on valvoa, miten maataloustukivaroja käytetään Suomessa ja se toimii Suomen maataloustukien maksajavirastona. (Maaseutuvirasto 2009.) Tukia haetaan lomakkeilla, jotka postitetaan viljelijöille esitäytettyinä tai sähköisesti Internetin kautta (luku Sähköinen tukihaku). Viljelijät palauttavat ne täytettyinä ja allekirjoitettuina oman kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Päätukihaussa, jossa lomakkeet on palautettava viimeistään huhtikuun viimeinen päivä, ovat mukana tilatuki, ympäristötuki, luonnonhaittakorvaus ja sen lisäosa, peltokasviantuotantopalkkio, perunantuotannon kansallinen tuki, tärkkelysperunan tuki, pohjoinen hehtaarituki, nuorten viljelijöiden tuki, yleinen hehtaarituki, sokerijuurikkaan kansallinen tuki, hehtaariperusteinen kansallinen siementuotannon tuki, EU:n kiloperusteinen siementuki timoteille, valkuaiskasvipalkkio, energiakasvituki ja eläinten hyvinvoinnin tuki sekä emolehmien tuotantopalkkio. Sonni- ja härkäpalkkiosta on neljä hakua vuodessa: helmikuussa, huhtikuussa, elokuussa ja marraskuussa. Uuhipalkkion hakuaika on helmikuussa.

Tilatukea on maksettu vuodesta 2006 lähtien. Sitä ennen sen korvasi CAP-tuki, joka oli myös EU:n kokonaan rahoittama suora tuki. Tilatuki on tuotannosta irrotettu tuki eli sen maksaminen perustuu tilatukioikeuksien ja tukikelpoisen pinta-alan määrään. Sadon tuottamis- ja korjaamisvaatimuksia ei ole, mutta tuen saaminen edellyttää kuitenkin täydentävien ehtojen noudattamista. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että peltoja on viljeltävä ”hyvän maatalouskäytännön mukaisesti ja tuotannon ulkopuolelle jäävät

pellot pysyvät viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa”. Tilatuen saamiselle ei ole ikärajoituksia. (Täydentävät ehdot 2008; Hakuopas 2008, 15.)

Maatalouden ympäristötuesta Euroopan unionin rahoittamaa on 28 % ja loput kansallisista varoista rahoitettua. Ympäristötuki on osa EU:n maaseudun kehittämistoimenpiteitä. Uusi ohjelmakausi on vuosille 2007–2013. Ympäristötuen tarkoituksena on, että maatalous kuormittaisi ympäristöä nykyistä vähemmän ja maaseutumaisema säilyisi ainakin nykyisen kaltaisena. Tavoitteena on myös maataloustuotannon toimintaedellytysten säilyttäminen tuleville sukupolvillekin. Ympäristötuelle korvataan lisääntyneistä viljelykustannuksista ja vähentyneestä sadosta aiheutuneita kuluja. Ympäristötukeen pitää sitoutua viideksi vuodeksi kerrallaan ja sitoutuminen edellyttää perustoimenpiteiden ja mahdollisesti myös lisätoimenpiteiden noudattamista. (Hakuopas 2008, 51–54; Maatalouden ympäristötuen sitomusehdot 2008, 9.)

Luonnonhaittakorvauksella eli LFA-tuella (Less Favoured Areas) tuetaan Euroopan unionin epäsuotuisilla alueilla harjoitettavaa maataloutta. Luonnonhaittakorvaukseen sitoudutaan myös viideksi vuodeksi kerrallaan. Luonnonhaittakorvauksen saaminen edellyttää täydentävien ehtojen noudattamista. (Luonnonhaittakorvauksen sitomusehdot 2008, 3)

Eläinten hyvinvoinnin tukea on voinut hakea ensimmäisen kerran vuonna 2008. Tukea voivat hakea nauta- ja sikatilalliset ja siihen sitoudutaan viideksi vuodeksi. Eläimiä on oltava tilalla vähintään 10 eläinyksikköä, jotta tukeen voi sitoutua. (Hakuopas 2008, 101.) Eläinten hyvinvoinnin tukea hakevien täytyy sitoutua noudattamaan tuen perusehtoja ja valitessaan myös lisäehtoja sekä täydentäviä ehtoja. (Hakuopas 2008, 103.)

Kansallisia peltoalaperusteisia tukia ovat pohjoiset hehtaarituet (pohjoinen hehtaarituki, yleinen hehtaarituki ja nuorten viljelijöiden tuki) sekä perunantuotannon kansallinen tuki ja sokerijuurikkaan kansallinen tuki. Näitä tukia maksetaan C1–C4 alueilla, ja niiden saamisen edellytyksenä on markkinakelpoisen sadon tuottaminen ja sen mukaisen viljelytavan noudattaminen. Kansalliset peltoalaperusteiset tuet ovat kokonaan kansallisesti rahoitettuja tukia. Tukea maksetaan 68 ikävuoteen asti. Nuorten viljeli-

jöiden tukea saavat hakea kaikki viljelijät, jotka tai joiden puoliso on alle 40-vuotias hakua edeltävän vuoden lopussa. (Hakuopas 2008, 70–72.)

Eläinperusteista EU-palkkiota maksetaan Euroopan unionin kassasta. Sitä maksetaan sonneille, härille, uuhille, emolehmille sekä urospuolisille teurasnaudoille ja teurashiehoille. Eläin on tukikelpoinen, kun sen syntymä-, -osto-, poisto- ja siirtoilmoitukset on tehty seitsemän vuorokauden kuluessa tapahtumasta. (Hakuopas 2008, 99.)

Kansallisia kotieläintukia maksetaan Manner-Suomessa emolehmille, emolehmähiehoille, sonneille ja härille, teurastetuille sonneille, härille, hiehoille ja lihasioille, emakoille ja karjuille, muniville kanoille, broilereille, kalkkunaemoille, ankaemoille, hanhiemoille, tarhatuille fasaaniemoille ja tarhatuille sorsaemoille, teurastetuille ankoille, hanhille, kalkkunoille, fasaaneille ja sorsille, uuhille, kutuille ja hevosille. Tuet ovat kokonaan kansallisista varoista maksettuja. Tuki määräytyy eläinten lukumäärän perusteella. (Hakuopas 2008, 77–78.)

Peltokasvien tuotantopalkkio on kokonaan EU:n rahoittamaa tukea. Se on tilatuen ns. 10 prosentin järjestelyvaraana liittyvä suora tuki, joka on sidottu tuotantoon. Tuotantopalkkiota voi hakea, jos viljelyksessä on syysruis, syysvehnä, ruisvehnä, speltti-vehnä, syysrapsi ja -rypsi, kevättrypsi ja -rapsi, auringonkukka, soijapapu, härkäpapu, öljypellava ja kuitupellava. jotkin lajikkeet kuituhampusta, peltoherneestä ja lupiinista. (Hakuopas 2008, 74.)

3 SÄHKÖINEN TUKIHAKU

Sähköinen tukihaku tarkoittaa sitä, että viljelijätukia haetaan maaseutuelinkeinoviranomaiselle vietävien paperisten lomakkeiden sijaan Internetissä toimivan palvelun kautta. Sähköinen tukihaku otetaan käyttöön koko Manner-Suomen alueella kevään 2009 päähaun sekä kylvöalamuutosten yhteydessä. Haku tapahtuu viljelijätietojen selailupalvelun kautta, johon jokainen palvelua käyttävä viljelijä hakee uudet käyttäjätunnukset kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta. Palveluun kirjautumiseen tarvitaan käyttäjätunnus, salasana sekä avainluku, samoin kuin pankinpalveluita käytettäessä. Palvelu on avoinna huhtikuun ajan sekä kylvöalamuutosten osalta 1.5–15.6. Palvelun kautta voi palauttaa maatilalomakkeen (101A), tukihakemuslomakkeen (101B), peruslohkolomakkeen (102A), kasvulohkolomakkeen (102B), kylvöalamuutoslomakkeen (117) sekä maatilalan osalliset -lomakkeen (101D), jos tilan osalta ei tule siihen suuria muutoksia. Hakupalvelun demoversioon voi tutustua maaseutuviraston Internet-sivuilla. Maaseutuvirasto odottaa noin 7000 viljelijän, eli noin kymmenen prosenttia viljelijöistä, hakevan tukia Internetin kautta. (Sähköinen tukihaku 2009.) Maaseudun tulevaisuuden verkkolehden kyselyn mukaan noin 25 % aikoo hakea tukia sähköisesti ja saman verran tuli ehkä -vastauksia. 44 % ei aio kyselyn mukaan käyttää sähköistä hakua. (Runsten 2009, 4.) Käyttäjätukea viljelijät saavat kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta niin sisältöasioissa kuin teknisissäkin ongelmissa. (Sähköinen tukihaku 2009.)

Viljelijätukien sähköisen haun pilottia on suunniteltu jo vuodeksi 2005. Maa- ja metsätalousministeriön verkkopalvelustrategian mukaan tavoitteena on ollut, että vuonna 2006 15–20 % viljelijöistä hakisi tukia sähköisesti. (Yrjönen ym. 2004, 36.) Pilotti toteutui kuitenkin vasta keväällä 2008 14 kunnan alueella, jolloin Internetin kautta pystyi lähettämään lomakkeet 101A, 101B, 102A ja 102B eli maatilalomake, tukihakemus, peruslohkolomake ja kasvulohkolomake. Tukien haku tapahtuu Vipu-palvelun kautta, jonka käyttö edellyttää pilottihankkeen projektipäällikkö Ilkka Kommerin mukaan toimivaa laajakaistayhteyttä. Laajakaistan nopeudelle hän ei kuitenkaan anna vaatimuksia. (Nummi 2008, 18.) Maaseutuviraston ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen sähköisen tukihaun käyttäjän ohjeen mukaan tukihaku onnistuu Windows 2000, XP ja Vista -käyttöjärjestelmillä. Jotta lomakkeita voi tulostaa, ko-

neella täytyy olla asennettuna Acrobat Reader. Vipu-palveluun kirjaututaan osoitteessa <http://vipu.mavi.fi>. Näkyville tulevaan ruutuun kirjoitetaan käyttäjätunnus ja salasana tai valitaan kirjautumismuotona pankkitunnukset tai sirullinen henkilökortti. Kirjautumisen jälkeen palvelu kysyy avainlukulistan numeroa, joka kirjoitetaan sille varattuun ruutuun.

Etusivulla lomakkeiden otsikot ja linkit näkyvät suositeltavassa täyttäjärjestyksessä (kuvio 1). Ensimmäisenä täytetään lohkotiedot eli perus- ja kasvulohkolomakkeet, sen jälkeen maatilalomake, tukihakemus ja maatilalan osalliset. Näytön vasemmalla reunassa olevassa vihreässä palkissa on myös linkit täytettäviin lomakkeisiin. Lomakkeen otsikon alapuolella näkyy lomakkeen status: *ei perustettu* (lomakkeella ei ole tallennettuja tietoja), *perustettu* (lomakkeella on tallennettuja tietoja, ja sitä voi muokata), *jätetty* (lomake on jätetty hallinnolle, mutta sitä voi vielä muuttaa) sekä *jätetty, hakuaika päättynyt* (tietoja ei voi enää muokata, mutta hakemusta voi selaila) (Viljelijöiden sähköinen tukihaku. Käyttäjän ohje 2008).

Sähköinen tukihaku 2009	Tukihakemus 2009 tilalle: PELTOLA 091160451
Etusivu - Tukihaku	
Lohkotiedot perustettu 10.3.2009	Lohkotiedot (102A, 102B) Muokkaa>> Luo uudelleen>>
Maatilan tiedot perustettu 10.3.2009	<i>Lohkotiedot luotu 10.3.2009. Voit tarkistaa lomakkeet alla olevasta linkistä.</i>
Tukihakemuksen tiedot ei perustettu	Peruslohkolomake 102A.pdf perustettu 10.3.2009
Maatilan osalliset ei perustettu	Kasvulohkolomake 102B.pdf perustettu 10.3.2009 ?
Sähköisen tukihauksen ohje Täyttöohjeet Hakuopas Käsi- ja lajikekoodit UKK	Maatilan tiedot (101A) Muokkaa>>
	<i>Maatilalomake luotu 10.3.2009. Voit tarkistaa lomakkeen alla olevasta linkistä.</i>
	Maatilalomake 101A.pdf Luotu 10.3.2009 ?
	Tukihakemuksen tiedot (101B) Luo lomake>>
	<i>Tukihakemuslomaketta ei ole perustettu. Voit luoda lomakkeen yllä olevasta linkistä.</i>
	Lomake on luotava ennen esikatselua ?
	Maatilan osalliset (101D) Luo lomake>>
	<i>Maatilan osalliset -lomaketta ei ole perustettu. Voit luoda lomakkeen yllä olevasta linkistä.</i>
	Lomake on luotava ennen esikatselua ?
	<input type="button" value="Palauta lomakkeet"/> ?

KUVIO 1. Sähköisen tukihauksen etusivu (Sähköinen tukihaku 2009)

Lomakkeita pääsee täyttämään *Luo lomake* -linkistä. Kun lomake on tallennettu, sitä voi muokata *Muokkaa* -linkistä tai vihreän palkin linkeistä. Linkeistä, jotka ovat etusi-

vulla otsikoiden alla sinisellä (esimerkiksi Peruslohkolomake 102 A.pdf), avautuu esikatselu. Esikatseluun on linkki myös sivuilta, joissa lomakkeita täytetään. Esikatselussa lomakkeet aukeavat Acrobat Readeriin, jossa ne näkyvät paperilomakkeen kaltaisina ja on siten helppo tarkistaa.

Peruslohkolomake ja kasvulohkolomake täytetään samalla sivulla lohko kerrallaan (kuvio 2). Kaikki lomakkeet on esitäytetyt samalla tavalla kuin tavanomaisessa tukihaussa. Kasvulohkojen tiedot voi hakea suoraan viljelysuunnitteluohjelmistosta. Lomakkeet palautetaan *Palauta lomakkeet* -linkistä. Peruslohkolomake ja kasvulohkolomake täytyy palauttaa yhdessä, mutta muut lomakkeet voi palauttaa erikseen. Sähköpostiosoite, johon halutaan kuittaus lomakkeiden vastaanotosta, kirjoitetaan sille varattuun ruutuun. Palvelua on helppo käyttää seuraamalla ohjeita. Toimintaohjeita löytyy myös kysymysmerkkilinkistä. Vihreästä palkista löytyvät linkit sähköisen tukihauksen ohjeeseen, täyttöohjeeseen sekä hakuoppaaseen. Myös kasvi- ja lajikekoodit löytyvät sieltä sekä sähköisestä tukihauksesta usein kysytyjä kysymyksiä.

0910046668 KOTIPELTO
A KAURA

0910046769 LATOPELTO
A MONIVUOT. KUIVAHEI...

0910046870 RIIHIPELTO
A REHUOHRA

0910046971 METSÄNTAUS
A MONIVUOT. KUIVAHEI...

0910047274 TAKAPELTO
A REHUOHRA
B KASVIMAA

0910047476 PIKKUPELTO
A MONIVUOT. KUIVAHEI...

0910047577 KULMAPELTO
A REHUOHRA

Lohkotiedot - 0910046668 KOTIPELTO

Lisää kasvulohko>>

Peruslohkon pinta-ala: ha ?
2008: ilmoitettu 1,86 ha, digitoitu 1,86 ha

Peruslohkoa ei ole vuokrattu

	2008	2009	?
Tilatuki	pelto	<input type="text" value="pelto"/>	
Maankäyttölaji	Pelto	<input type="text" value="Pelto"/>	
Hukkakaura	Ei hukkakauraa	<input type="text" value="Ei hukkakauraa"/>	

Peruslohko on yhteiskäytössä ?

Ympäristötuki	Voimassa	<i>Tietonurkka</i>
Luonnonhaittatuki	Voimassa	
Pohjoiset hehtaarituet	Voimassa	?

Kasvulohko A ? ha Poista kasvulohko>>

Kasvi ja lajike	<input type="text" value="1400 Kaura"/>	<input type="text" value="01 AARRE"/>
Kylvösiemenen laatu	<input type="text" value="T (T) Muu siemen"/>	
Erikoistuki	<input type="text"/>	
Luomun vaihe	<input type="text" value="0 ei ole luomutuotannossa"/>	

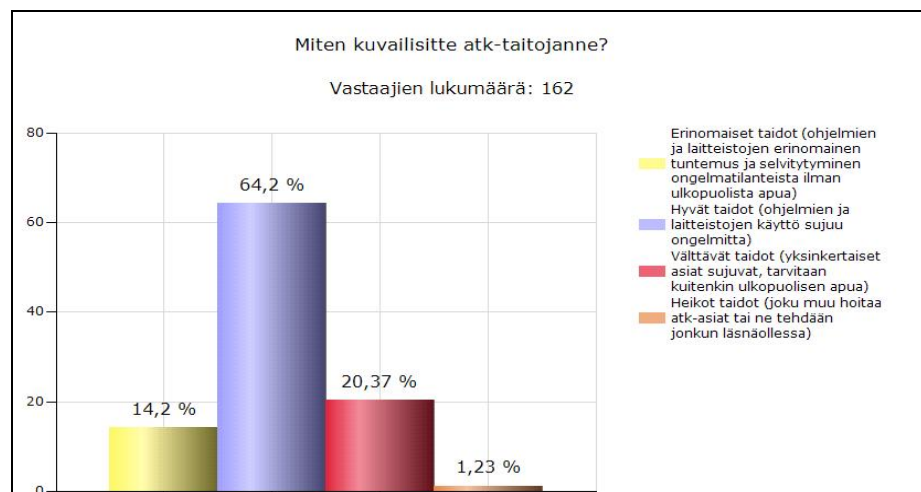
<<edellinen peruslohko seuraava peruslohko>>
Esikatsela>>
Lisää kasvulohko>>

Tallenna ja palaa etusivulle
Palaa etusivulle tallentamatta
Tallenna ?

KUVIO 2. Perus- ja kasvulohkolomake täytetään samaan aikaan lohko kerrallaan (Sähköinen tukihaku 2009)

Sähköisen tukihaun pilottihankkeessa kyseltiin viljelijöiltä ja maaseutuelinkeinoviranomaisilta käyttökokemuksia ja kehittämisehdotuksia sähköisestä tukihausta. Kysely lähetettiin kaikille pilottiin osallistuneille 256 viljelijälle ja 12 maaseutuelinkeinoviranomaiselle ja siihen vastasi 64 % viljelijöistä ja yhtä lukuun ottamatta kaikki maaseutuelinkeinoviranomaiset. Sähköisen tukihaun pilottihankkeen tulosten mukaan kokemukset sähköisestä hausta ovat olleet positiivisia. Viljelijöiden mielestä palvelu on hyödyllinen ja toimiva, sekä helppo ja nopea käyttää. (Siltala 2008.)

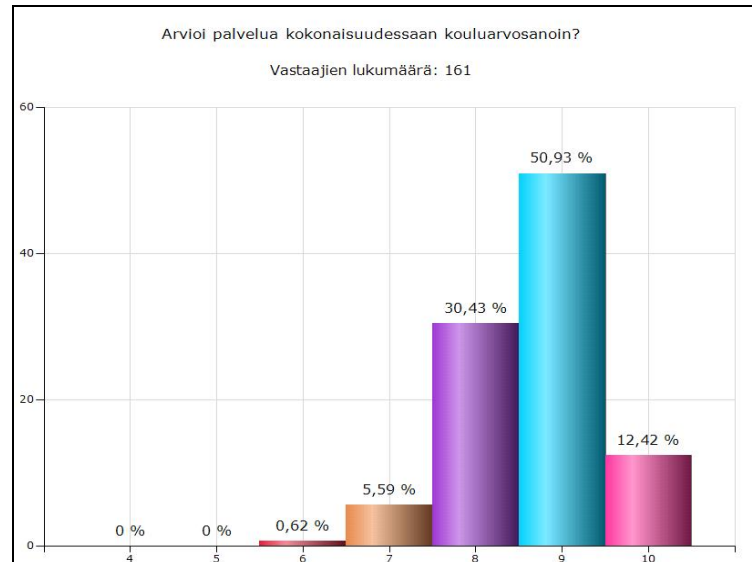
Kyselyyn vastanneista viljelijöistä yli 64 %:lla on mielestään hyvät atk-aidot (kuvio 3). Noin 14 %:lla vastanneista on erinomaiset taidot käyttää tietotekniikkaa ja noin 20 %:lla välttävät taidot. Reilu prosentti luonnehtii taitonsa heikoksi. Vipu-palvelun tunnusten saaminen oli viljelijöistä suurimman osan mielestä helppoa tai melko helppoa. (Siltala 2008.)

KUVIO 3. Pilottihankkeen palautekyselyyn vastanneiden atk-aidot (Siltala 2008)

Sähköisen tukihakupalvelun käytettävyyden viljelijät arvioivat hyväksi, koska kouluarvosanat 8–10 antoi yli 90 % vastanneista (kuvio 4). Palvelusta saadun hyödyn on arvioinut 10 arvoiseksi lähes neljäsosa (25 %) vastanneista ja arvosanan yhdeksän on antanut noin 45 % kyselyyn vastanneista. Lomakkeiden lähettämistä saatavaa palautusvahvistusta piti tarpeeksi luotettavana yli 90 % viljelijöistä. Palvelun hyväksi puoleksi viljelijät kokivat sen, että hakemuksen pystyi lähettämään virka-ajan ulkopuolella

ja että maaseututoimistoon ei tarvinnut jonottaa hakemusta jätettäessä. Palvelun nopeus ja vaivattomuus saivat myös kiitosta. (Siltala 2008.)

KUVIO 4. Pilottihankkeen palautekyselyyn vastanneiden antamat arvosanat sähköiselle tukihakupalvelulle (Siltala 2008)

Eniten viljelijöiden mielestä sähköistä tukihakua haittaavat tekniikan toimimattomuus ja laajakaistayhteyksien saatavuus. Palvelun huono puoli oli viljelijöiden mielestä se, että kaikkia lomakkeita ei pystynyt lähettämään sähköisesti. Kyselyyn vastanneista noin 57 % ei tarvinnut käyttäjätukea tukihaun aikana. Muutaman kerran käyttäjätukea oli tarvinnut vajaa 40 % viljelijöistä. Pilottihankkeen kyselyyn vastanneiden tietokoneissa oli eniten Windows XP (78 %) ja Windows Vista (13 %) -käyttöjärjestelmää. Windows 2000 oli 6 %:lla tietokoneista. (Siltala 2008.)

Kyselyyn vastanneiden viljelijöiden mielestä sähköistä tukihakua ja sen toimivuutta voisi eniten edistää koulutuksella sekä tiedottamalla positiivisilla lehtijutuilla ja oikein kohdistetulla mainonnalla. Monet vastaajista olivat sitä mieltä, että palvelun käyttäjille pitäisi järjestää koulutusta paikallistasolla. Viljelijöiden mielestä parhaita tiedotuskanavia olisivat Maaseudun tulevaisuus, sähköposti tai henkilökohtainen yhteydenotto, MTK:n tilaisuudet, televisiossa ja radiossa mainostaminen sekä hakuoppaan mukana lähetettävä kirje. Käyttäjätukea viljelijät odottavat eniten kunnan maaseutusih-teeriltä. (Siltala 2008.)

4 VILJELIJÖIDEN KÄYTTÄMÄT SÄHKÖISET PALVELUT

Sähköinen palvelu eli verkkopalvelu tarkoittaa www-sivujen kautta tarjottavaa palvelua. Sähköinen asiointi tarkoittaa asian hoitamista tietoverkon tarjoamien palvelujen kautta (Sähköinen asiointipalvelu 2005). Internetissä on monia maaseutuyrittäjille suunnattuja palveluja ja verkkosivuja. Valtionvarainministeriön Julkishallinnon verkkopalvelut -tutkimuksen mukaan suomalaiset käyttävät julkishallinnon verkkopalveluista eniten oman kuntansa verkkosivuja (43 % vastaajista). Seuraavaksi suosituimpia julkishallinnon tuottamia verkkopalveluja ovat työ- ja elinkeinotoimiston, kansaneläkelaitoksen, verohallinnon sekä kirjastojen tuottamat palvelut. 17 % vastaajista ei ole käyttänyt mitään tutkimuksessa mukana olleita julkisen sektorin verkkopalveluja. (Julkishallinnon verkkopalvelut 2008.) Tilastokeskuksen tilaston mukaan verkkopalveluista käytetään eniten sähköpostia, jota käyttää 90 % tutkimuksessa mukana olleista. Tavarointa ja palveluita koskevaan tiedonetsintään Internetiä käyttää 88 % vastaajista. Seuraavaksi suosituimpia verkkopalveluja ovat pankkien verkkopalvelut (87 %), matka- ja majoituspalvelut (70 %) sekä verkkolehdet (69 %).

4.1 Valma – Valion tuottajien ja toimihenkilöstön Internet-palvelu

Valma on Valion maidontuottajien tiedotuskanava, joka toimii Internetissä. Maidontuottaja pystyy katsomaan Valmasta muun muassa maitotililaskelman, maidon ja säilörehun analyysien tulokset, jäsenosuus- ja lainalaskelmat sekä osuuskunnan ja Valion tiedotteita ja uutisia. Palvelu on maksuton. Palvelua pystyvät käyttämään vain tuottajat, joilla on palveluun käyttäjätunnus ja salasana. Valiolaiset maidontuottajat saavat tunnukset omasta osuuskunnastaan. (Valio yritystieto 2009.) Tilojen on mahdollista saada myös niin sanottu kakkostunnus, jolla on rajatummalla selailuoikeudet tilan tietoihin. Kakkostunnus voidaan hakea tilan työntekijöiden tai neuvojen käyttöön. Valma tunnukset on rekisteröinyt 7042 tuottajaa eli 70 % kaikista valiolaisista maidontuottajista. Valmaa käyttää myös noin 100 Valion ja Valioryhmän hankintaosuuskuntien toimihenkilöä. (Mäkelä 2009.)

Vuokko Hakala on tutkinut opinnäytetyössään maidontuottajien Valma-palvelun käyttöä. Kyselyyn oli vastannut yli kolmesataa Alueosuuskunta Promilkin ja Keski-Pohjan Juustokunnan maidontuottajaa. Tutkimuksen mukaan Internet-yhteys oli 87,9 % viljelijöistä. Silloin yleisin Internet-yhteyden muoto oli ollut modeemiyhteys, joka oli vajalla 80 % tiloista. ADSL-laajakaistayhteys on ollut vain 22 tilalla. Kyselyyn vastanneiden mukaan Internet-yhteyden toimintaongelmat olivat haitanneet Valman käyttöä. Internetin käyttö oli ollut ahkeraa, sillä laajakaistayhteyden omaavista yli 80 % käytti Internetiä päivittäin ja modeemiyhteyttäkin lähes 40 %. (Hakala 2004, 20–21.)

Internetin kautta toimivia palveluja käytti kyselyn mukaan päivittäin yli 45 % ja vähintään kerran viikossa noin 31 % vastaajista. Valma-palvelua käytti vuonna 2004 noin 31 % Valion tuottajista, kyselyyn vastanneista 61 %. Ne, jotka eivät käyttäneet Valmaa, kertoivat syyksi palvelun tarpeettomuuden, atk-taitojen puutteellisuuden, salasanan uupumisen tai eivät tienneet koko palvelusta mitään. Valman käyttöopastusta maidontuottajat halusivat eniten kirjallisena (60 %). Osuuskunnan järjestämiä tilaisuuksia, joissa opastettaisiin Valman käyttöön, sekä henkilökohtaista ohjausta toivoi 16 % vastanneista. (Hakala 2004, 22–25.)

4.2 Vipu - Viljelijätietojen selailupalvelu

Vipu-palvelu on Internetissä toimiva viljelijätietojen selailupalvelu. Viljelijä saa halutessaan henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen ja salasanan kunnan maaseutuelinkeinoveranomaiselta, joilla hän voi kirjautua palveluun. Vipu-palvelussa viljelijä voi selata oman tilansa osalta tukihakemuksissa ilmoittamiensa tietoja sekä nautarekisterin ja peltolohkojen tietoja. Vipu-palvelusta viljelijä voi myös seurata tukien ennakoituja maksuajankohtia ja tarkistaa, kuinka paljon hänelle on maksettu tukia minäkin vuonna. Kunnassa tallennetut tukihakemusten tiedot on nähtävissä Vipu-palvelussa pian tallennuksen jälkeen. Maaliskuussa 2007 otettiin käyttöön peltokarttapalvelu Vipukartta, jonka avulla pinta-alamatukia hakenut viljelijä voi tarkistaa esimerkiksi lohkojen sa rajat ja mitata kasvulohkojen pinta-aloja. (Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tiedote.)

Vipu-palvelu on käynnistynyt vuonna 2003. Sen kautta on pystynyt hakemaan sonnipalkkiota vuodesta 2005 lähtien. Vuonna 2008 Rovaniemellä oli 22 sonnipalkkion hakijaa ja niistä 8 haki palkkiota sähköisesti (Klemetti 2009a). Keväällä 2008 kokeiltiin muiden viljelijätukien hakua Vipu-palvelun kautta 14 kunnan alueella. Vipu-palvelun omistaa maa- ja metsätalousministeriö ja sitä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike. (Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tiedote.)

Keväällä 2007 Vipu-tunnuksia oli 12 000 viljelijällä (Maaseutuvirasto 2008), mikä tarkoittaa sitä, että Vipua käyttää vain noin 10–15 % viljelijöistä (Ala-Haavisto 2008, 2). Suomessa maatiloja on 66 938 (Tike 2007). Vipu-palvelun käyttöaste vaihtelee suuresti kuntien välillä. Eniten Vipu-palvelua käytetään Pohjois-Pohjanmaan eteläosissa, Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa sekä Varsinais-Suomessa. Anna Kanervo on tutkinut Pro Gradu -työssään, mistä erot kuntien välillä johtuvat. Näissä maakunnissa Varsinais-Suomea lukuun ottamatta maatiloista suurin osa on karjatiloja. Varsinais-Suomessa Vipu-palvelun käytön aktiivisuutta selittää tilojen suuri koko. Niissä kunnissa, joissa viljelijät ja maaseutuelinkeinoviranomainen olivat aktiivisia, oli Vipu-palvelun käyttöaste suurempi kuin kunnissa, joissa vuorovaikutus viljelijöiden kesken ja viranomaisen ja viljelijän välillä oli vähäistä. (Tenhola ym. 2005, liite 6.)

4.3 Pankkipalvelut

Pankkiasioiden hoitaminen Internetissä on tullut vuosi vuodelta suosittumaksi. Vuonna 2008 sähköistä pankkiasiointia käytti 72 % suomalaisista, kun vuonna 2004 sitä käytti 50 % (Tilastokeskus 2009). Internetissä tapahtuvaan pankkiasiointiin tarvitaan käyttäjätunnus, salasana sekä avainlukulista, joilla varmistetaan käyttäjän tietoturvasuus.

Palvelussa pystyy hoitamaan muun muassa laskujen maksut, rahan siirrot tililtä toiselle, tilin avaamisen ja suoraveloitussuoraukset. Palvelussa voi seurata tilitapahtumia ja sinne saa myös verkkotiliotteen. Palvelussa on myös erilaisia säästö- ja tililaskureita asiakkaan käytettävissä. (Tilit ja maksut 2009.)

4.4 Muita maatalouden Internet-palveluita

Ohjelmia, joilla voi hoitaa eläinten rekisteröinnin nautarekisteriin tai lammas- ja vuohirekisteriin, tuottaa ProAgria Maatalouden laskentakeskus. Nautarekisteriin tehdään vuosittain 1,4 miljoonaa eläinilmoitusta, joista noin 80 % hoidetaan tietokoneohjelmien ja Internetin avulla. Vain 8 % ilmoituksista tapahtuu paperisesti ja 12 % puhelimitse. Ohjelmien avulla voi tietojen lähettämisen lisäksi suunnitella ja seurata tuotantoa sekä hakea tietoa rekisteristä sekä tilata korvamerkkejä. Ohjelmia käyttää Suomessa yli 11 000 nautatilaa. Osasta ohjelmista on web-versio, jolloin ohjelmaa ei tarvitse asentaa koneelle vaan se toimii Internetissä. Myös viljelysuunnitteluohjelmia ja talousohjelmia on web-versioina. (ProAgria Maatalouden laskentakeskus 2009; Maatilaohjelmistot 2007.)

ProAgria tuottaa myös monia pelkästään verkossa toimivia palveluja maitotiloille, kasvinviljelytiloille, lihanautatiloille sekä yritystoiminnan käynnistämiseen, kehittämiseen ja talouden suunnitteluun ja seurantaan. Muun muassa rehuvastepalvelulla voi tarkastella, miten ruokinta vaikuttaa karjan tuotokseen ja taloudelliseen tulokseen. Lohkotietopankissa voi seurata millä viljelytekniikalla ja millä tuotantopanosten määrällä päästään taloudellisimpaan lopputulokseen kasvinviljelyssä. Palveluihin pääsee kirjautumaan ProAgrialta saatavilla tunnuksilla. (ProAgria Verkkopalvelut.)

Monet eri tahot, kuten Maataloustuottajien keskusjärjestö, rehutehtaat, ProAgria Maa-seutukeskusten liitto ja Maatalouden Laskentakeskus Oy, teurastamot, lannoitetehtaat sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT tarjoavat maatalousyrittäjille Internet-palveluja. Näitä ovat esimerkiksi Agronet ja Farmit.net, jotka ovat kaikille käyttäjille avoimia maatila-, metsätalous- ja puutarhayrittäjien tietopalveluja kokoavia palvelukanavia. (Tietoa Agronetista; Farmit.net.)

5 LAAJAKAISTA JA MAASEUDUN INTERNET-YHTEYDET

Laajakaista tarkoittaa tiedonsiirtoyhteyttä, jonka vähimmäisnopeudeksi on määritelty 256 kilobittiä sekunnissa. Laajakaistayhteys voi olla joko kiinteä tai langaton. Yleisin laajakaistaliittymätyyppi on ADSL eli Asymmetric Digital Subscriber Line. Muita yhteystyypppejä ovat muun muassa mobiililaajakaista (”mökkula”), kaapelimodeemiyhteys, joka käyttää kaapelitelevisiion verkkoa sekä 450-verkossa toimiva laajakaistaliittymä. (Laajakaistainfo 2007; Viestintävirasto 2009)

Sähköinen tukihaku, sähköposti, laskunmaksut Internetin kautta ja muu sähköinen asiointi tarvitsevat toimivan Internet-yhteyden. Internet-yhteyksien saaminen maaseudulle on haastavaa, koska laajakaistayhteyksiä tuottavat kaupalliset yritykset, joilla on tavoitteet toiminnan tuottavuudelle. Laajakaistayhteyksien luominen harvaan asutuille seuduille ei kuitenkaan ole taloudellisesti kannattavaa. Tämä johtaa siihen, että uutta infrastruktuuria rakennetaan ja kehitetään siellä, missä sen käyttäjiä on tiheässä ja toiminta saa parhaimman katteen. Eli harvaan asutut seudut, missä sähköinen asiointi antaisi käyttäjille suurimman hyödyn, jäävät yhteyksien ulkopuolelle. (Kilpeläinen & Pohjola 2007, 69–72.)

Syksyllä 2008 ihmisiä on puhuttanut maaseudun laajakaista- ja lankapuhelinyhteyksien huonontuminen. Esimerkiksi asiakkaille on tarjottu langallisen laajakaistan tilalle langatonta yhteyttä alueella, jossa langattomalla yhteydellä ei saavuteta lähellekään samoja yhteysnopeuksia kuin langallisella laajakaistalla. Lankaverkkoja yritetään myös kokonaan poistaa. (Vesterinen 2008.) Kuitenkin viestintäpoliittisen suunnitelman mukaan vuoteen 2015 mennessä jokaiseen asuttuun taloon maaseutua myöten olisi saatavilla sadan megabitin nopeudella toimiva laajakaista (Runsten 2008).

Tietokoneiden ja Internet-yhteyksien yleisyys

Tietokoneita oli vuoden 2008 lopussa koko maassa 80 %:lla kuluttajista ja Lapissa 82 %:lla (taulukko 1). Vuoden 2008 alussa koko maassa Internet-yhteyksiä oli 71 %:lla kotitalouksista ja niistä laajakaista 64 %:lla (Tilastokeskus 2008). Tammikuussa 2009 valmistuneen viestintäviraston tutkimuksen mukaan Internet-yhteyksiä on 70 %:lla

suomalaisista ja laajakaistaliittymä 96 %:lla (Viestintävirasto 2009). Lapissa Internet-yhteyksiä oli vuoden 2008 helmikuuhun mennessä 67 %:lla kotitalouksista. Laajakaistayhteys oli näistä 61 %:lla. (Tilastokeskus 2008.)

Maatila- ja puutarhayrityksissä tietokoneita on 82 %:lla tiloista ja Internet-yhteys on niistä 78 %:lla. Internet-yhteyksistä laajakaistayhteyksiä on 83 %, modeemiyhteyksiä 15 % ja muita yhteyksiä 2 %. Eniten Internet-yhteyksiä on sikatiloilla (92 %) ja vähiten muuta kasvituotantoa kuin viljan tuotantoa harjoittavilla tiloilla (66 %, ei sisällä puutarha- ja erikoiskasvituotantoa). Lypsykarjataloista internetyhteys on 83 %:lla tiloista ja muilla nautakarjataloilla 76 %:lla sekä lammas- ja vuohitaloilla 70 %:lla. (Tike 2008.)

TAULUKKO 1. Osuudet maatila- ja puutarhayrityksistä sekä kotitalouksista Suomessa ja Lapissa, joissa on tietokone ja Internet (Tilastokeskus 2008; Tike 2008)

	<i>Maatila- ja puutarhayritykset</i>	<i>Suomen kotitaloudet</i>	<i>Lapin kotitaloudet</i>
Tietokone	82 %	80 %	82 %
Internet	78 %	71 %	67 %
Laajakaista	83 %	64 %	61 %

6 ROVANIEMEN MAATALOUS

Rovaniemi sijaitsee Lapin läänissä Napapiirillä. Se on pinta-alaltaan 8017 km² ja asukkaita siellä oli vuoden 2007 lopussa 58 825, joista keskuksen alueella 48 866. (Kerkelä 2008). Rovaniemi kuuluu C3P3-tukialueeseen (Täyttöohje 2008, 35). Rovaniemellä on yhteensä 200 maatilaa, jotka hakivat maatalouden tulotukia vuonna 2008. Lypsykarjatiloja Rovaniemellä on 55 ja muita nautatiloja 16, joista 3 on emolehmätilaa ja 13 lammastilaa. Rovaniemellä sijaitsevat myös Lapin läänin ainoat sianlihan tuottajat, joita on kolme. Kasvinviljelytiloja on 102, joista ohraa tai kauraa viljellään 20 tilalla. Puutarha- ja erikoiskasveja viljellään 11 tilalla. Tilojen keskikoko on 23,16 hehtaaria (maitotiloilla peltoa keskimäärin 38,30 ha). (Maa- ja metsätalousministeriön tukihallinnon rekisteri IACS2000.) Viljelijöiden keski-ikä on Rovaniemellä 43 vuotta, kun se on koko maassa 44 vuotta (Matilda - Maatalouslaskenta 2000) Pelkästään kunnalta maataloustukia hakeneiden ensisijaisten viljelijöiden keski-ikä on Rovaniemellä 49,7 vuotta (Klemetti 2009b). Porotalous on Rovaniemellä merkittävä alkutuotannon ala. Poronmistajia on Rovaniemellä noin 500 ja poronlihaa tuotetaan 150 000 kiloa vuodessa. (Maaseutu- ja maatalous. Rovaniemi 2008.) Sukupolvenvaihdoksia tehdään keskimäärin 1,2 vuodessa (Nuutinen 2008). Rovaniemellä on 36 nuorten viljelijöiden tukea hakenutta tilaa eli 166 tilalla sekä isäntä että emäntä ovat yli 40-vuotiaita (Maa- ja metsätalousministeriön tukihallinnon rekisteri IACS2000).

Tietotekniikkaneuvonnan tarpeesta Lapin maatiloilla on tehty tutkimus vuonna 2007. Tutkimus on lähetetty 300 lappilaiselle maatilalle ja siihen vastasi 45 % kyselyn saaneista. Sen mukaan lähes joka tilalla on tietokone ja sitä käytetään päivittäin lähes 60 %:lla maatiloista. Tietokoneen peruskäyttöön kaipasi tutkimuksen mukaan neuvontaa hieman yli 20 % viljelijöistä. Koulutuksen tarvetta ohjelmistojen asennukseen, päivitykseen ja tietoturvaan sekä tietokoneen huoltoon ja kunnossapitoon oli yli 40 prosentilla viljelijöistä. Myös maatalouden atk-ohjelmien käyttöön kaivattiin neuvontaa. Koulutustavoista suosituin olisi tilakäynti, jota toivoi lähes puolet vastaajista. Muita vaihtoehtoja olivat kurssit ja tilaisuudet, joita toivoi vajaa 40 % ja puhelinneuvontaa 12,5 % vastaajista. (Luukkonen 2007, 11–15)

7 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko Rovaniemen alueen viljelijöillä halukkuutta, taitoa ja valmiuksia hakea maatalouden tukia sähköisesti. Keväällä 2008 sähköistä tukihakua kokeiltiin pilottihankkeen kautta 14 kunnan alueella ja keväällä 2009 sähköinen haku laajenee koko maahan. Tavoitteena on saada selville, mikä on Internet-yhteyksien toimivuuden todellinen tilanne maatiloilla, kuinka moni käyttää sähköisiä palveluja/sähköpostia ja miten sähköisen haun mahdollisuutta ja halukkuutta voisi parantaa. Eli onko sähköinen haku mahdollista toteuttaa Rovaniemellä (viimeistään) vuonna 2010. Työn toimeksiantajana toimii Rovaniemen kaupungin maaseutupalvelut. Tutkimuksen antamien tietojen perusteella voidaan kehittää maaseututoimiston palveluja viljelijälähtöisesti siirryttäessä sähköiseen tukihakuun. Tutkimusongelma voidaan kiteyttää seuraaviin kysymyksiin:

- Onko viljelijöillä taitoa ja mahdollisuutta hakea viljelijätukia Internetin kautta?
- Onko viljelijöillä sähköiseen hakuun tarvittava tietotekniikka käytettävissä?
- Saako tilalta avattua Internet-yhteyden? Kuinka nopea yhteys on?
- Haluavatko viljelijät hakea tukia sähköisesti?
- Jos viljelijät eivät aio hakea tukia sähköisesti, johtuvatko syyt heistä itsestään vai siitä, että ei ole toimivaa Internet-yhteyttä?

Tutkimukseni on kvantitatiivinen eli tilastollinen survey-tutkimus. Survey-tutkimus on suunnitelmallinen kysely- tai haastattelututkimus, jolla on helppo kerätä tietoa suurelta joukolta (Heikkilä 2008, 19). Kvantitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä se, että aineistoa voidaan käsitellä tilastollisessa muodossa ja taulukoilla. Päätelmät tehdään havaintoaineistoa analysoimalla esimerkiksi prosenttilukkoilla ja kuvioilla. Kvantitatiiviseen tutkimukseen kuuluu myös tulosten merkitsevyyden testaaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130–174.)

7.1 Aineiston keruu

Opinnäyteydessäni keräsin tietoa kyselylomakkeella postikyselynä Rovaniemen viljelijöiltä. Se lähetettiin 200 rovaniemeläiselle maanviljelijälle, eli kaikille, jotka saivat tilatukea vuonna 2008. Kyseessä oli kokonaistutkimus, koska kysely lähetettiin kaikille Rovaniemen viljelijöille. Kysely lähetettiin Rovaniemen maaseutupalveluiden kautta ja sen mukana laitettiin vastauskuori, jonka postimaksu oli maksettu. Kysely lähetettiin elokuun 22. päivä.

Kyselyt tuli palauttaa syyskuun alkuun mennessä. Vastauksia tuli kuitenkin syyskuun loppuun asti, sillä osa viljelijöistä oli saanut kyselyn vasta syyskuun alussa. Vastaukset saapuivat Rovaniemelle maaseutusihteerille, jolta hain 70 ensimmäistä vastausta syyskuun 19. päivä. Loput kolme vastausta postitettiin minulle Iisalmeen. Koska vastauksia palautettiin yli kolmasosa lähetetyistä, aineistoa täydentävää puhelinkyselyä ei tarvinnut tehdä. Kyselyn vastausprosentti on 36,5 %.

Vastausten saavuttua ne tarkistettiin virheellisten ja puutteellisten tietojen osalta. Kysymyksiin vastattiin melko aktiivisesti avoimia kysymyksiä lukuun ottamatta. Vain muutamassa lomakkeessa oli jätetty johonkin kohtaan vastaamatta. Kysymyksiä, joissa kysyttiin Internet-palveluiden ja maatalousohjelmien käyttöä, avun tarvitsemista tietotekniikkaan ja tiedon ja avun tarjoajaa, oli jätetty tyhjäksi useassa lomakkeessa, mutta koska kysymyksissä ei ollut kohtaa *en käytä mitään* tai *en tarvitse apua*, ei voinut tulkita, että kysymyksiin olisi jätetty vastaamatta.

Kyselyä tehdessäni tavoitteenani oli, että siihen olisi mahdollisimman helppo vastata. Kysymykset ovatkin pääasiassa strukturoituja eli monivalintakysymyksiä. Niihin vastaaminen ja niiden käsittely tietokoneella on helppoa (Hirsjärvi ym. 2007, 190–199; Heikkilä 2005, 50). Kyselyssä oli yhteensä 26 kysymystä, joista neljä oli avointa kysymystä *tilan sijaintikylä* -kysymys mukaan luettuna (liite 2). Avoimiin kysymyksiin vastaaja sai vastata vapaasti omin sanoin. Strukturoituihin kysymyksiin oli annettu vastausvaihtoehdot valmiiksi. Toivomuksena oli, että kyselyyn vastaa tilan ensisijainen viljelijä, eli se joka on tukihaussa määritelty ensisijaiseksi viljelijäksi. Myös tuotantosuuntavaihtoehdot oli lajiteltu ja määritelty tukihaun lomakkeiden mukaan. Jos tilalla toimii monta tuotantosuuntaa, vain päätuotantosuunta valitaan kyselyssä.

Kyselylomakkeen alussa kysyttiin tilan perustietoja, kuten viljelijöiden ikää, sukupuolta, tilan sijaintia, viljelyssä olevaa peltopinta-alaa ja tuotantosuuntaa. Näiden jälkeen kysyttiin maataloustuotannon päätoimisuudesta, jatkuvuudesta sekä tukihakemusten täyttäjää. Seuraavaksi oli kysymyksiä tietokoneen käyttöjärjestelmän ja Internet-yhteyden muodosta, toimivuudesta ja käytöstä sekä palveluoperaattorin tarjoajasta ja maatalousohjelmien käytöstä.

Kyselyn mielenkiintoisin kysymys oli kysymys innokkuudesta hakea tukia sähköisesti. Kysymykseen oli kolme vastausvaihtoehtoa: *kyllä*, *ei* ja *en osaa sanoa*. Kysymyksessä oli kerrottu, että tukia voi hakea sähköisesti joko itse tai neuvojan tai EU-avustajan kautta. Jos viljelijä ei aikonut hakea tukia sähköisesti tai ei osannut sanoa hakeeko, täytyi seuraavissa kysymyksissä kertoa syy siihen, miksei hakisi ja mikä saisi innostumaan asiasta. Viimeisissä kysymyksissä toivottiin viljelijöiden kertovan mihin he tarvitsisivat apua ja mitä kautta he odottavat neuvontaa ja tietoa tietokoneen käytössä ja sähköisessä tukihaussa.

Kyselyn teossa olivat ohjaavien opettajien lisäksi apuna Rovaniemen maaseutupäällikkö Anne Nuutinen, Iisalmen maaseutusihiteeri Eero Pulkkinen ja Ari Alamikkotervo ProAgria Lapista. Ennen kyselyn lähettämistä sitä testattiin kahdella viljelijällä, kahdella, joille asia oli outo sekä yhdellä muulla maatalouden asiantuntijalla.

Saatekirjeellä selvitetään tutkimuksen taustaa, kyselyn tarkoitusta ja siihen vastaamista. Saatteen tehtävänä on myös motivoida kirjeen saajaa vastaamaan kyselyyn. (Heikkilä 2008, 61.) Saatekirje oli kyselyssäni etusivuna (liite 1). Saatteen alussa kerrottiin lyhyesti sähköisestä tukihausta ja viljelijätietojen selailupalvelusta. Toisessa kappaleessa esiteltiin kyselyn tekijä sekä syy siihen miksi kyselyyn olisi tärkeää vastata. Lopuksi kerrottiin kenelle kysely on lähetetty ja siitä, että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyyn vastanneiden kesken arvottiin 100 euron arvoinen lahjakortti K-Maatalous Lakkapäälle. Arvontaan osallistui lähettämällä kyselyn mukana arvontalipukkeen, joka oli kirjeessä.

7.2 Aineiston analysointi

Kyselylomakkeet numeroitiin juoksevasti, ja sen jälkeen strukturoitujen kysymysten vastaukset siirrettiin yksitellen SPSS for Windows 16.0 -tilasto-ohjelmaan. Avointen kysymysten vastaukset kirjoitettiin tietokoneella ja luokiteltiin aiheittain. Niitä ei käsitelty lainkaan tilasto-ohjelmalla. Ennen analysointia ikä- ja pinta-alaluokkia yhdisteltiin SPSS -ohjelmassa niin, että molempia luokkia tuli neljä (alle 37 vuotta, 38–47, 48–57 ja yli 57 vuotta sekä alle 20 ha, 21–40 ha, 41–60 ha ja yli 60 ha). Yhdistelyt tehtiin, koska joissakin luokissa arvoja oli hyvin vähän. Myös verrattaessa Internetin toimivuutta innokkuuteen hakea tukia sähköisesti, *erittäin hyvin* ja *hyvin* yhdistettiin sekä *erittäin huonosti* ja *huonosti*, koska erittäin hyvin tai erittäin huonosti Internet toimi hyvin harvalla.

Analysoinnin aluksi kaikista monivalintakysymysten muuttujista otettiin frekvenssit. Melkein kaikista lukumäärällisistä tuloksista tehtiin taulukko tai kaavio havainnollistamaan esitystä. Kaavioiksi valittiin palkkikaavion, koska luokka-akselin selitteet olivat usein pitkiä. Ne mahtuivat palkkikaavioon paremmin kuin pylväskaavioon. Vastaajien sijaintikylät merkittiin Rovaniemen karttaan Adobe Photoshop -ohjelmalla. Ristiintaulukointeja tehtiin muun muassa eri muuttujien vaikutuksesta innokkuuteen hakea tukia sähköisesti tai atk-taitoihin. Myös osasta ristiintaulukointeja tehtiin kaavio, joiden mallina käytettiin 100 % pinottua palkkikaaviota. Se vertaa arvojen prosentuaalista osuutta kokonaistuloksesta.

Ristiintaulukoinnilla havainnollistetaan ja selvitetään, miten kaksi luokiteltua muuttujaa vaikuttavat toisiinsa. Ristiintaulukoiden muuttujien välistä riippuvuutta testattiin χ^2 -riippumattomuustestin (khiin neliö -testi) avulla. Nollahypoteesina on, että muuttujien välillä ei ole riippuvuutta, eli esimerkiksi iällä ei ole vaikutusta siihen, hakeeko viljelijä tukia sähköisesti vai paperilla. Testin merkitsevyystasoksi määritettiin 5 % eli jos p-arvo on 0,05 tai suurempi, on vähintään viiden prosentin riski, että riippuvuus on sattumaa. Silloin nollahypoteesi pitää paikkaansa. Vaikka p-arvo olisi pienempi kuin 0,05, ei riippuvuutta voi pitää merkitseväenä, jos odotetuista frekvensseistä (ne teoreettiset lukumäärät, jolloin muuttujien välillä ei ole riippuvuutta) yli 20 % on pienempiä kuin viisi. (Heikkilä 2008, 210–212.)

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

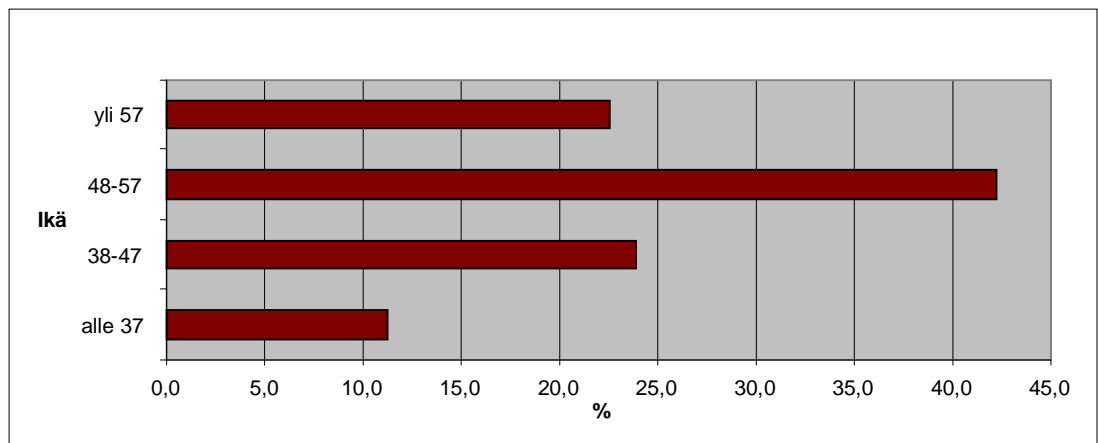
Hyvä tutkimus antaa luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimus on tehtävä rehellisesti, huolellisesti ja puolueettomasti eikä siitä saa aiheutua haittaa tutkimukseen osallistuneille. Validiteetti ja reliabiliteetti kuvaavat tutkimuksen luotettavuutta. Validiteetti tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä eli sitä, pystyykö valitulla tutkimusmenetelmällä mittaamaan sitä mitä on tarkoituksin mitata. (Hirsjärvi ym. 2007, 226; Heikkilä 2005, 29–30.) Tulosten luotettavuus eli reliabiliteetti tarkoittaa tulosten tarkkuutta eli tulokset eivät saa olla sattuman varassa. Tutkimuksen pitäisi antaa samat tulokset, vaikka joku muu tekisi sen. Tulosten luotettavuus riippuu myös siitä vastaavatko viljelijät kyselyyn rehellisesti. (Heikkilä 2005, 30.) Tutkimuskyselyn kysymykset harkittiin huolella, jotta se antaisi mahdollisimman kattavat vastaukset tutkimusongelman selvittämiseksi. Kyselyä testattiin ennen sen lähettämistä, jotta siitä tulisi mahdollisimman selkeä ja kyselyyn vastaaja ymmärtäisi kysymykset samalla tavalla kuin minä. Vastausprosentin saamiseen riittävän korkeaksi valmistauduttiin mahdollisella täydentävällä puhelinkyselyllä, jota ei kuitenkaan tarvinnut käyttää, kun kyselyjä palautettiin riittävä määrä.

Kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista. Vastaajien henkilöllisyys ei tullut ilmi missään vaiheessa, koska kyselyyn ei tarvinnut laittaa nimeä. Vaikka joidenkin vastauksen kohdalla pystyi päättelemään vastaajan henkilöllisyyden, tulokset julkaistiin siten, että yksittäisen tilan tiedot eivät tulleet esiin. Kyselylomakkeet käsiteltiin niin, että ne eivät joutuneet missään vaiheessa ulkopuolisten käsiin. Ne hävitettiin tutkimuksen valmistuttua.

8 VILJELIJÄKYSÉLYN TULOKSET

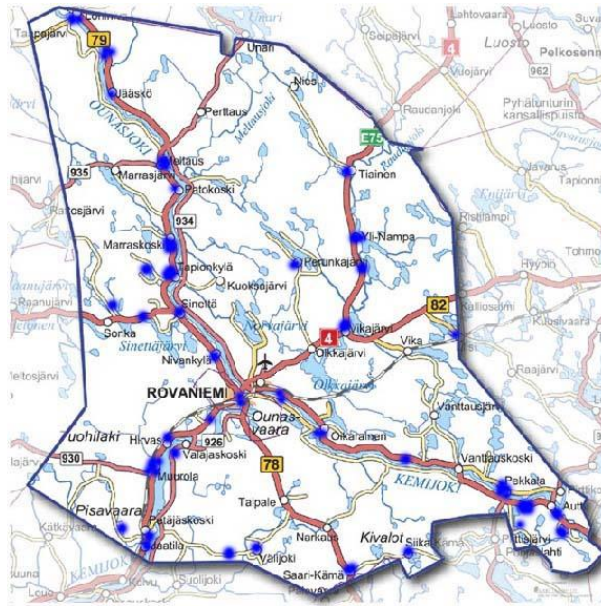
8.1 Tilan perustiedot

Kyselyn alussa kysyttiin ensisijaisen viljelijän ikää, sukupuolta, sijaintikylää, päätuotantosuuntaa ja viljelyssä olevaa pinta-alaa. Kyselyyn vastanneista viljelijöistä lähes 80 % on miehiä (N=69). Kyselyn saaneista 71 vastasi ikää koskevaan kysymykseen (kuvio 5). Vastanneista suurin osa eli 30 (42 %) on 48–57-vuotiaita. Nelikymppisiä ja yli 57-vuotiaita on lähes yhtä paljon (noin 23 %). Alle 37-vuotiaita viljelijöitä on vain kahdeksan eli 11 % vastanneista.

KUVIO 5. Viljelijöiden ikäjakauma. (N=71)

Vastaukset saapuivat tasaisesti joka puolelta Rovaniemeä. Kuvioon 6 on merkitty vastaajien maatilojen sijainnit ”tilan sijaintikylä”-kohtaan kirjoitetun kylän nimen perusteella.

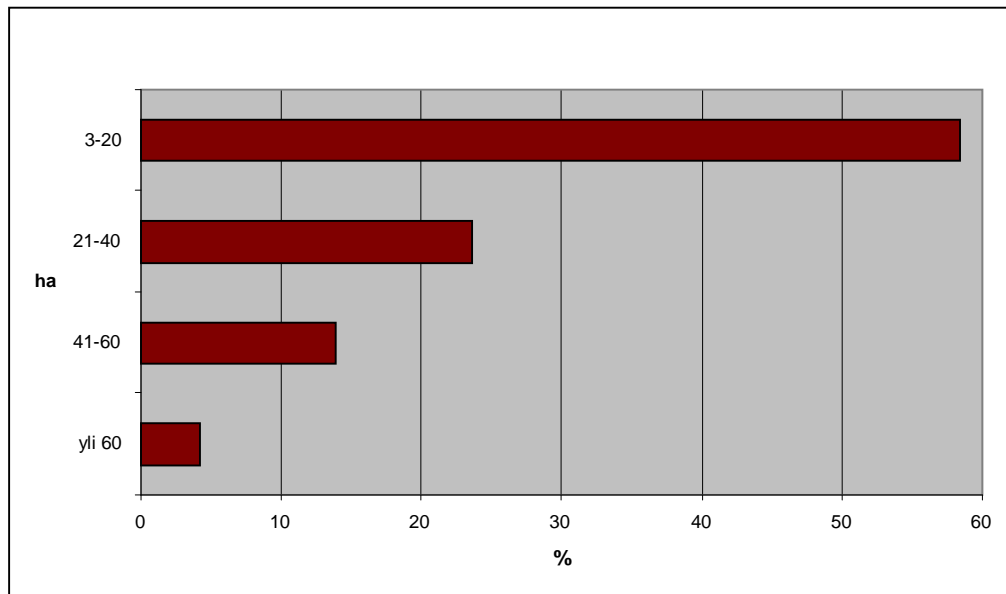
KUVIO 6. Kyselyyn vastattiin tasaisesti ympäri Rovaniemeä. (Kuva: Intro-Rovaniemi.fi)

Maatilojen päätuotantosuunnat jakaantuivat taulukon 2 mukaisesti. Selvästi eniten on nurmen- ja/tai viljanviljelijöitä, joita on yli puolet kysymykseen vastanneista. Heistä osa harjoittaa myös porotaloutta, mutta koska porotalouden tukia ei haeta kunnalta maaseututoimiston kautta, ei kyselyssä ole huomioitu porotaloutta erikseen. Toiseksi eniten Rovaniemellä on kyselyn mukaan lypsykarjataloutta, jota harjoitetaan 26 %:lla tiloista.

TAULUKKO 2. Päätuotantosuuntien jakautuminen Rovaniemellä

	<i>Lukumäärä</i>	<i>%</i>
Lypsykarjatalous	19	26
Lihanautojen kasvatust	3	4
Sikatalous	1	1
Lammastalous	6	8
Emolehmätuotanto	2	3
Nurmen -ja/tai viljanviljely	38	53
Puutarha/kasvihuone/erikoiskasvituotanto	3	4
Yhteensä	72	100

Rovaniemen tilat ovat melko pieniä, sillä lähes 60 %:lla kyselyyn vastanneista viljelijöistä peltoa on 20 hehtaaria tai vähemmän (N=72) (kuvio 7). Luokassa 21–40 hehtaaria on 24 % vastanneista tiloista ja luokassa 41–60 hehtaaria noin 14 %. Yli 60 hehtaaria peltoa on vain 4 %:lla vastanneista. Nurmi- ja/tai viljajaloista 82 %:lla on peltoa alle 21 hehtaaria. Lammastiloilla peltoa on enintään 40 hehtaaria ja lypsykarjajaloista 61 %:lla on peltoa alle 41 hehtaaria.

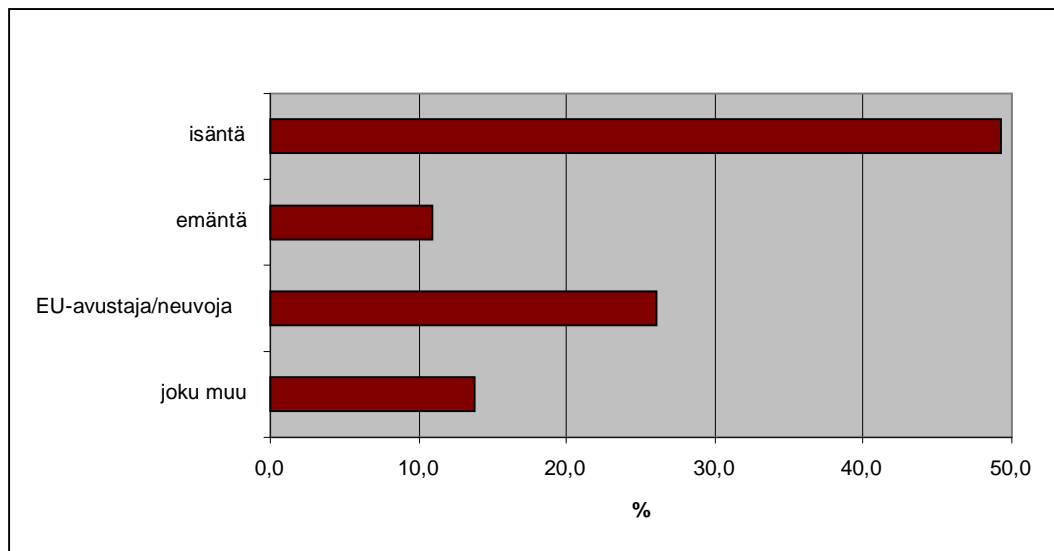

KUVIO 7. Tilojen viljelyssä oleva peltopinta-ala luokiteltuna (N=72)

Viljelijät ovat melko epävarmoja tilan maanviljelyn jatkuvuudesta, koska yli neljäsosa (26 %) ei osannut sanoa kuinka kauan jatkaa maanviljelyä. 30 % kyselyyn vastanneista aikoi jatkaa viljelyä 5–10 vuotta ja 11–15 vuotta vajaa 10 % ja yli 15 vuotta lähes 20 %. 11 tilaa eli 15 % aikoi luopua maanviljelystä viiden vuoden sisällä. Kysymykseen vastasivat kaikki 73 kyselyyn osallistunutta. Maanviljelystä pitää pääelinkeinona hieman yli puolet (53 %) kysymykseen vastanneista. Toiselle puoliskolle eli 47 %:lle maanviljelys ei ole pääelinkeino. Kysymykseen vastasivat yhtä lukuun ottamatta kaikki kyselyyn vastanneet.

8.2 Tukihakemuksen täyttäjät ja Vipu-tunnukset

Kysymyksessä kahdeksan kysyttiin tilan tukihakemusten täyttäjää. Vaihtoehtoina olivat isäntä, emäntä, EU-avustaja tai ProAgrian neuvoja sekä joku muu (kuvio 8). Lähes puolella tiloista (49 %) tukihakemuksen täyttää isäntä. Tilan emäntä täyttää hakemukset kahdeksalla (11 %) kyselyyn vastanneella tilalla. EU-avustajaa tai neuvojaa käytetään 19 tilalla (26 %). Kymmenen vastaajaa vastasi jonkun muun kuin edellä mainitun täyttävän tukihakemuksen. Kyselyssä ei pyydetty selittämään kuka ”joku muu” on, jotta kenenkään henkilöllisyys ei paljastuisi.

KUVIO 8. Maatalouden tukihakemuksen täyttäjien jakautuminen tiloilla (N=73)

Kyselyyn vastasivat melko ahkerasti ne, joilla on Vipu-tunnukset. 24 tilalla (33 %) on tunnukset, kun kaikista Rovaniemen viljelijöistä Vipu-tunnuksia oli kesällä 2008 laskujeni mukaan 28 %:lla viljelijöistä. Yksi vastaaja ei vastannut kysymykseen. 24 % kyselyyn vastanneista kertoo käyttävänsä viljelijätietojen selailupalvelua eli 71 % niistä, joilla on Vipu-tunnukset.

8.3 Tietokone ja Internet sekä niiden käyttö ja toimivuus

Kysymyksessä 10 kysyttiin tietokoneen käyttöjärjestelmää. Käyttöjärjestelmän mukaan voidaan päätellä maatalojen tietokonekannan ikä. Kysymyksen jätti vastaamatta

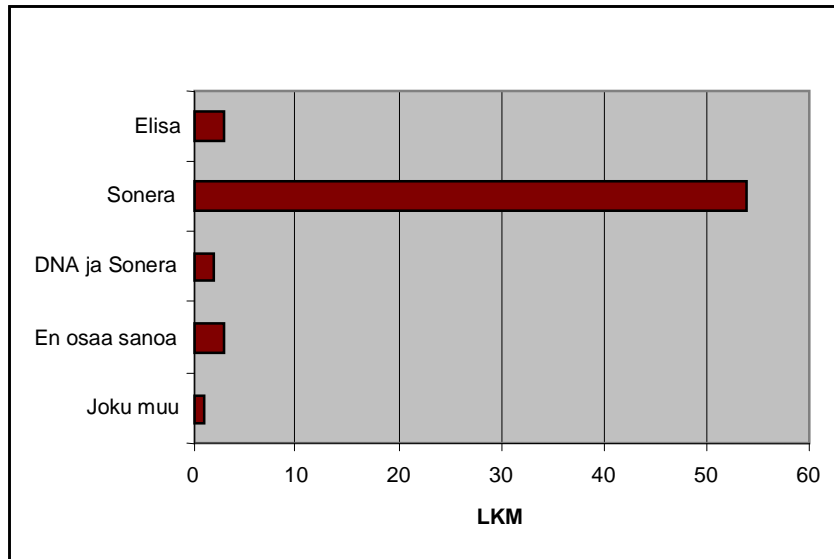
kaksi viljelijää ja kaksi vastaajaa ei osaa sanoa, mikä käyttöjärjestelmä koneessa on. 12 tilalla (17 %) ei ole tietokonetta lainkaan. Eniten tietokoneissa on Windows XP käyttöjärjestelmää (37 kpl, 52 %). Viidellä tilalla on Windows Vista (7 %) ja kolmella tilalla on ilmeisesti kaksi tietokonetta, koska käyttöjärjestelmiksi valittiin XP ja Vista eli yhteensä XP -käyttöjärjestelmää on 40 tilalla ja Vistaa kahdeksalla tilalla. Neljän tilan koneen käyttöjärjestelmä on Windows 98 ja kuuden Windows 2000. Muina käyttöjärjestelminä mainittiin Millenium Edition ja Windows 2003.

Internet-yhteys kysymykseen vastasivat kaikki kyselyyn vastanneet. Taulukko 3 havainnollistaa yhteysmuotojen jakautumista. Langallinen laajakaista oli suosituin muoto Internet-yhteydelle. Niitä on 60 %:lla tilojen tietokoneista. Pelkästään langatonta laajakaistaa käytetään kuudella tilalla. Viidellä tilalla on sekä langaton että langallinen laajakaista. Selitykseksi tähän kerrottiin yhdellä paperilla ”*langaton varalta, kun Sonera ei pelaa*”. Modeemiyhteyttä käytetään viidellä prosentilla maatiloista. Internet puuttuu vielä 13 tilalta.

TAULUKKO 3. Tietokoneen Internet-yhteyden muoto

	<i>Lukumäärä</i>	<i>%</i>
Modeemi	4	5
Langallinen laajakaista	44	60
Langaton laajakaista	6	8
Ei Internetiä	13	18
Muu yhteys	6	8
Yhteensä	73	100

Kysymykseen operaattorista vastasi 63 kyselyn palauttanutta. Selvästi eniten Internet-yhteyksiä otetaan Soneralta, 86 % kysymykseen vastanneista (kuvio 9). Elisan Internet-yhteys on viidellä prosentilla vastanneista ja kahdella on sekä DNA:n että Soneran tarjoama Internet. Kolme ei osaa sanoa, mikä operaattori yhteyden tarjoaa ja yhdellä on joku muu kuin edellä mainittu operaattori.

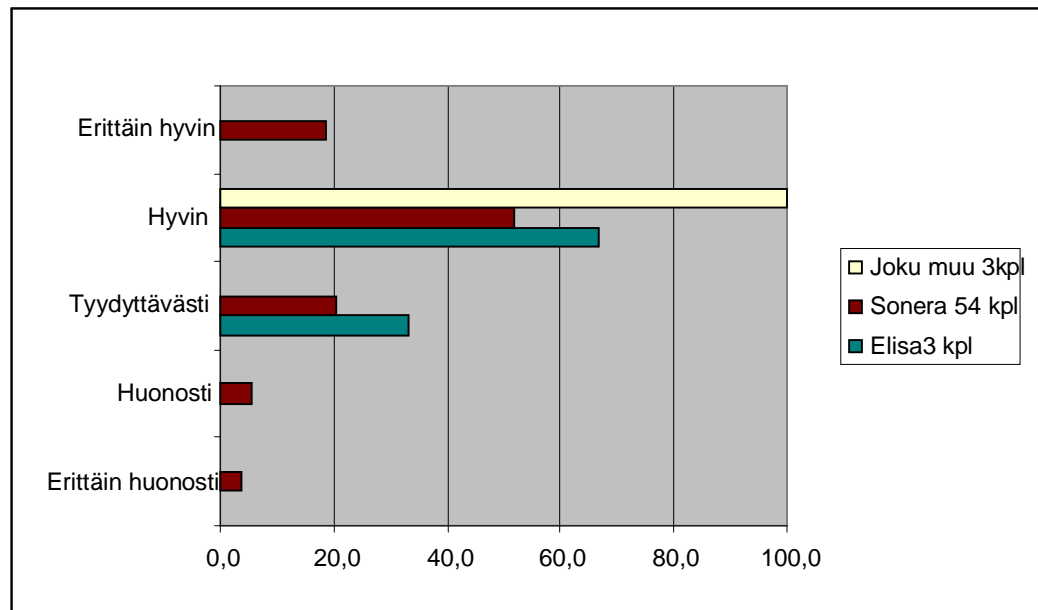
KUVIO 9. Internet-yhteyden palvelun tarjoaja (N=63)

Viljelijöiden mielestä Internet-yhteydet toimivat hyvin Rovaniemellä, sillä 43 (73 %) vastaajan mielestä yhteys toimii erittäin hyvin tai hyvin (taulukko 4). Vain kahden vastaajan mielestä Internet toimii erittäin huonosti. Palveluoperaattorin tarjoaja on niissä tapauksissa Sonera. Tyydyttävästi yhteys toimii viidesosalla tiloista. Kylien nimien mukaan katsottuna yhteys toimii huonosti Marraskoskella ja Pekkalassa, tyydyttävästi Juotaksella, Lehtojärvellä, Patokoskella, Porokarissa, Sinetässä, Tapionkylässä, Tiaisessa, Vikajärvellä ja Ylinammassa. Osassa näistä kylistä on kuitenkin tiloja, joissa yhteys toimii hyvin tai erittäin hyvin. Koska suurin osa Internet-yhteyksistä tulee Soneralta, ei voida sanoa, vaikuttaako palvelun tarjoaja yhteyden toimivuuteen. Kysymykseen vastasi 60 kyselyyn vastaajaa.

TAULUKKO 4. Internet-yhteyden toimivuus

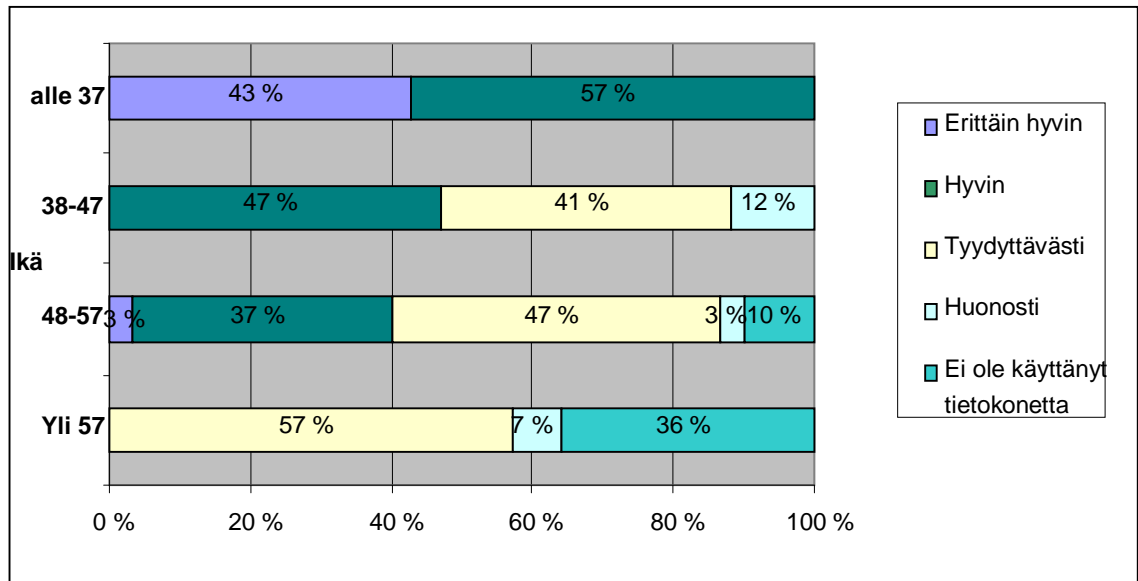
	<i>Lukumäärä</i>	<i>%</i>
Erittäin hyvin	10	17 %
Hyvin	33	55 %
Tyydyttävästi	12	20 %
Huonosti	3	5 %
Erittäin huonosti	2	3 %
Yhteensä	60	100 %

Kuviossa 10 on esitetty Internetin palvelun tarjoaja ja Internetin toimivuus prosentiosuuksina. Palvelun tarjoajalla ja Internetin toimivuudella ei ole yhteyttä ($p=0,87$). Soneran yhteys toimii välillä *erittäin hyvin–erittäin huonosti*, suurimmaksi osaksi kuitenkin paremmin kuin tyydyttävästi (70 %). Elisan yhteys toimii hyvin tai tyydyttävästi.

KUVIO 10. Internetin toimivuus eri operaattoreilla (N=63)

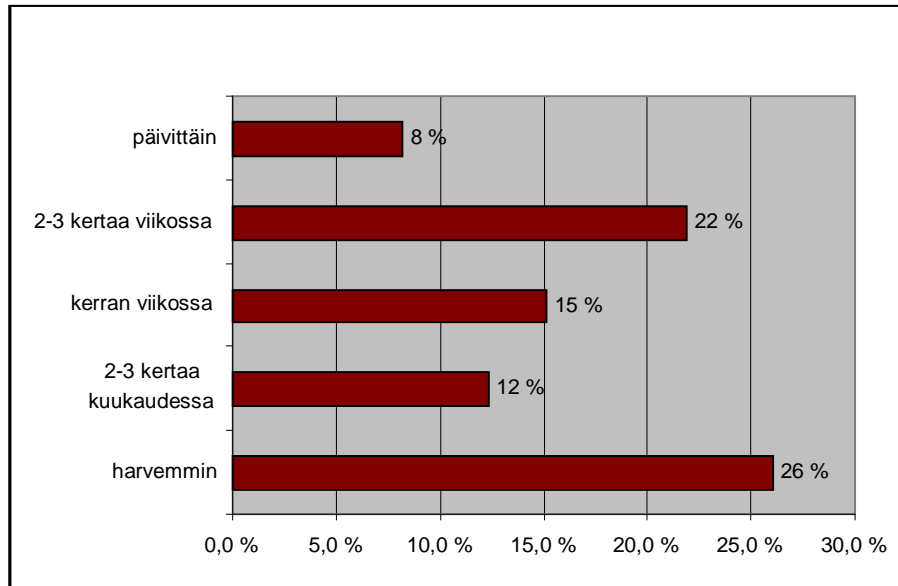
Tietokonetta käyttää mielestään erittäin hyvin vajaa kuusi prosenttia kyselyyn vastanneista ja hyvin 34 %. Tyydyttävästi osaavia on eniten, 41 %. Huonosti tietokonetta osaa mielestään käyttää myös vajaa kuusi prosenttia ja 13 % ei ole koskaan käyttänyt tietokonetta. Kuviossa 11 on esitetty tietokoneen käyttötaito vastaajien iän mukaan prosentteina. χ^2 -riippumattomuustestin mukaan viljelijän iällä on vaikutusta siihen, kuinka hyvin hän käyttää tietokonetta ($p<0,001$). Erittäin hyvin tai hyvin tietokonetta osaavat käyttää alle 37-vuotiaat. Hyvin 38–47 -vuotiaista tietokonetta osaavat käyttää 47 %, tyydyttävästi 41 % ja huonosti vajaa 12 %. 48–57-vuotiaista erittäin hyvin tietokonetta osaa käyttää noin 3 %, hyvin noin 37 %, tyydyttävästi 47 %, huonosti noin 3 % ja lainkaan tietokonetta ei ole käyttänyt ikäryhmästä 10 %. Vanhimmista viljelijöistä tyydyttävästi tietokonetta osaa käyttää 57 % ja huonosti 7 %. Tietokonetta ei ole käyttänyt yli 57-vuotiaista vajaa 36 %. 80 % niistä, joilla ei ole tietokonetta, ei ole koskaan käyttänyt tietokonetta ja 20 % käyttää konetta huonosti.

KUVIO 11. Tietokoneen käyttötaidot ikäryhmittäin (N=68)

Tietokoneen käyttötaidoilla ei ole vaikutusta siihen kuinka usein Internetiä käytetään maatalouden tarpeisiin ($p=0,666$). Erittäin hyvin tietokonetta käyttävistä 50 % (2 kpl) käyttää Internetiä harvemmin kuin 2–3 kertaa kuukaudessa maatalouden tarpeisiin. Niiden osuus, jotka osaavat mielestään käyttää tietokonetta hyvin, jakaantuu tasaisesti luokkiin *päivittäin–harvemmin*.

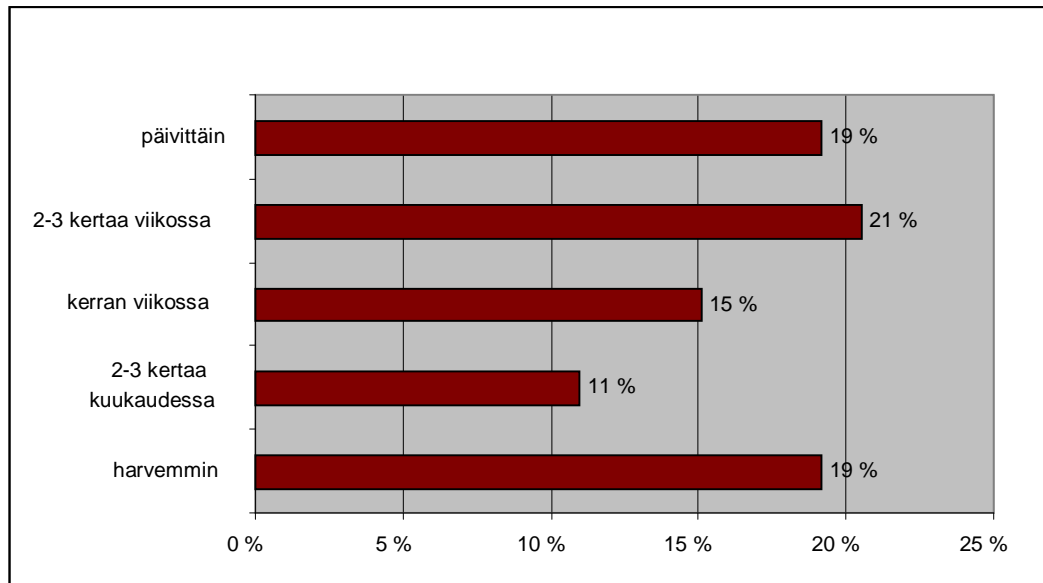
Kuviosta 12 nähdään, että kysymykseen vastanneista 26 % käyttää Internetiä maatalouselinkeinojen tarpeisiin harvemmin kuin 2-3 kertaa kuukaudessa. Kahdesta kolmeen kertaan viikossa Internetiä käyttää noin joka viides ja kerran viikossa 15 %. Kahdeksan prosenttia käyttää Internetiä päivittäin maatalouselinkeinojen tarpeisiin.

KUVIO 12. Internetin käyttö maatalouselinkeinon tarpeisiin (N=61)

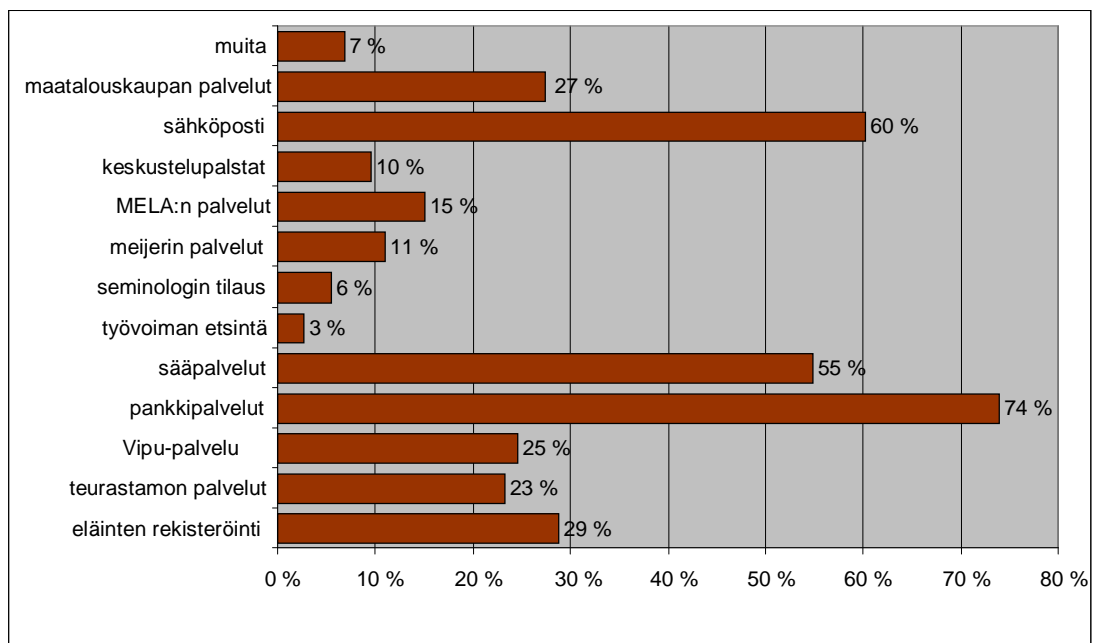
Kysymykseen *Internetin käyttö maatalouselinkeinon tarpeisiin* vastasi viisi niistä, jotka eivät aio hakea tukia sähköisesti. Heistä kolme käyttää Internetiä maatalouselinkeinon tarpeisiin harvemmin kuin 2–3 kertaa kuukaudessa. Sillä joukolla, joka aikoo hakea tukia sähköisesti, Internetin käyttötiheys on tasaisesti päivittäisestä käytöstä harvaan käyttöön. 34 niistä, jotka aikovat hakea tukia sähköisesti, vastasi tähän kysymykseen.

Sähköpostin käyttötiheyttä käsittelevään kysymykseen vastasi 62 kyselyyn vastannutta. Kysymykseen vastanneista useimmat käyttävät sähköpostia 2–3 kertaa viikossa (21 %). 19 % käyttää sähköpostia päivittäin tai harvemmin kuin 2–3 kertaa kuukaudessa. Kerran viikossa sähköpostia käyttää 15 % ja 2–3 kertaa kuukaudessa 11 % (kuvio 13).

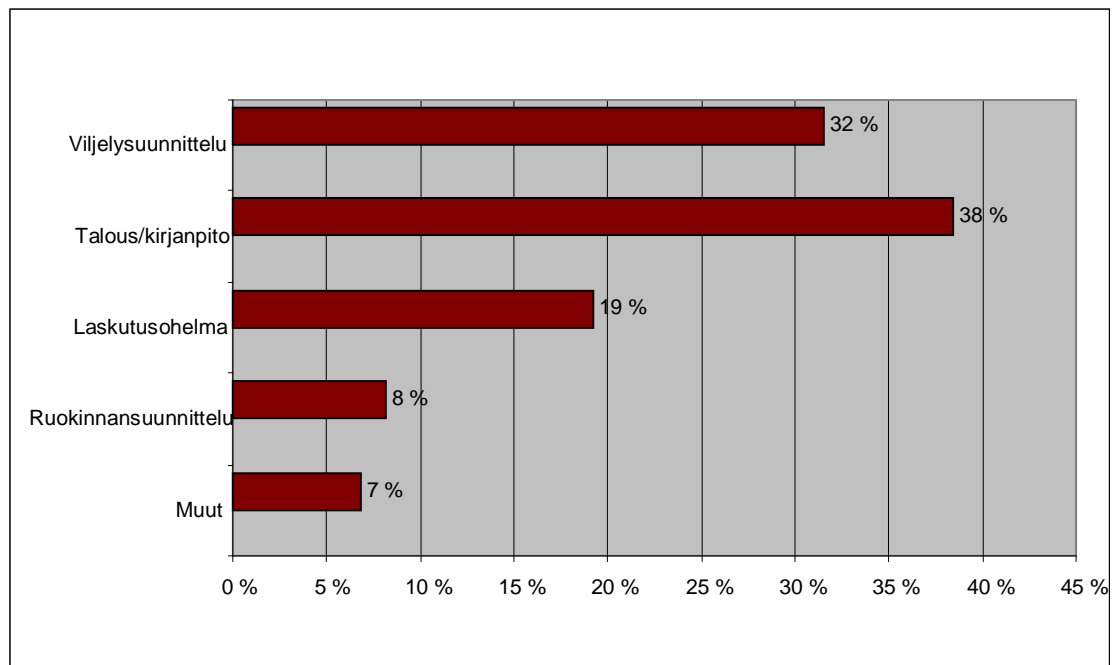
KUVIO 13. Kyselyyn vastanneiden viljelijöiden sähköpostin käyttötiheys (N=62)

Kysymyksessä 17 viljelijöiltä kysyttiin, mitä Internet-palveluita tilalla käytetään (kuvio 14). Eniten käytetään pankkipalveluita (54 kpl) ja sääpalveluita (40 kpl) sekä sähköpostia (44 kpl). Noin 20 viljelijää käyttää Internetiä eläintenrekisteröintiin, kaupankäyntiin ja vipu-palveluun. Muita palveluita, joita viljelijät kyselyn mukaan käyttävät, ovat esimerkiksi lehtien luku, konekaluston haku, viljavuuspalvelu, maa- ja metsätalousministeriön palvelut sekä EVIRAN palvelut.

KUVIO 14. Eri Internet-palveluiden käyttö kyselytiloilla (N=73)

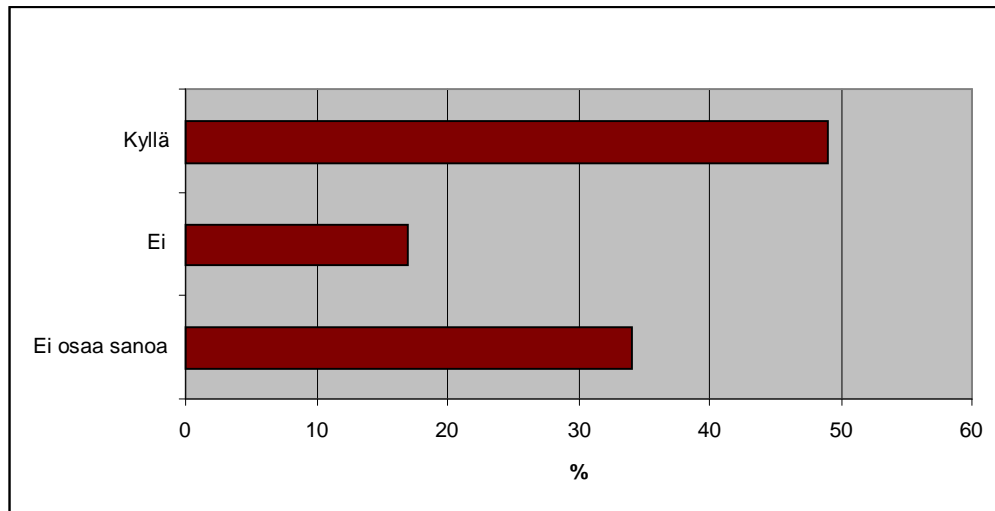
Noin kolmasosa käyttää kuvion 15 mukaan maatalouden atk-ohjelmista viljelysuunnitteluohjelmaa ja vajaa 40 % käyttää kirjanpito- tai muita talousohjelmia. Laskutusohjelmaa käyttää vajaa 20 % ja ruokinnansuunnitteluohjelmaa noin 8 %. Muita ohjelmia ovat esimerkiksi Poromiehen kirjanpito-ohjelma (Pomu) ja metsäverotus. Kahden suosituimman tuotantosuunnan mukaan tarkasteltuna viljelysuunnitteluohjelmaa käyttää 42 % lypsykarjataloista ja 24 % nurmi- ja/tai viljataloista. Talous- ja kirjanpitoohjelmaa käyttää maitotiloista 58 % ja nurmi- ja/tai viljataloista 32 %. Se ei tule vastauksissa ilmi, ovatko kaikki sellaiset vastanneet käyttävänsä esimerkiksi viljelysuunnitteluohjelmaa, jolle visun tekee neuvoja tai joku muu.

KUVIO 15. Maatalousohjelmien käyttö kyselytiloilla (N=73)

8.4 Innokkuus hakea tukia sähköisesti

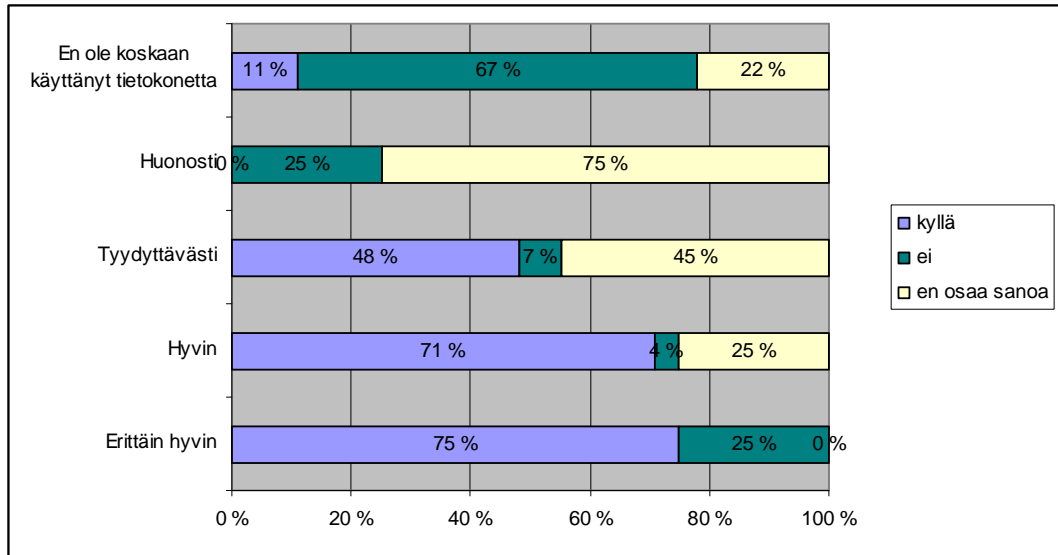
Kuviosta 16 nähdään sähköisesti tukia hakevien osuudet. 49 % vastaajista (36 kpl) aikoo hakea tukia sähköisesti. 12 viljelijää (16 %) ei aio hakea sähköisesti ja noin kolmasosa (34 %, 25 kpl) ei vielä osaa sanoa tapaa, jolla hakee tukia. Kysymykseen vastasivat kaikki kyselyyn vastanneet.

KUVIO 16. Aikooko hakea tukia sähköisesti vai ei (N=73)

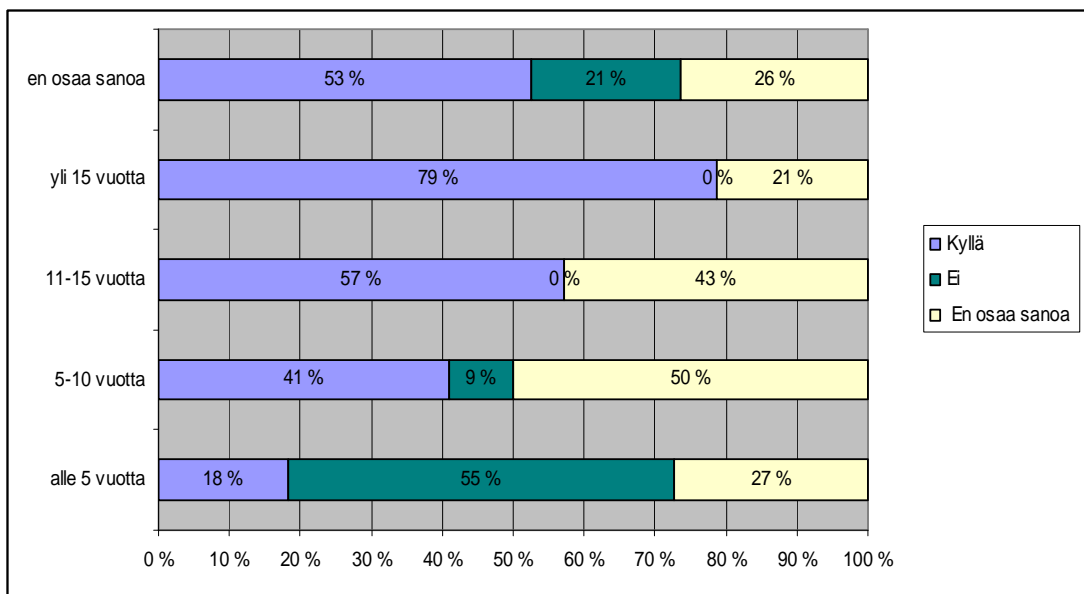
Tilan peltopinta-alalla ei ole χ^2 -riippumattomuustestin mukaan vaikutusta siihen aio- taanko tukia hakea sähköisesti vai ei ($p=0,16$). Kuitenkin yli 40 hehtaarin tilan viljeli- jöissä ei ole yhtään sellaista, joka ei hakisi tukia sähköisesti. Tosin yli 40 hehtaarin ti- loja on vain 13. 3–20 hehtaarin tilallisista 26 % (11 kpl) ei aio hakea tukia sähköisesti ja kolmasosa ei osaa sanoa. 21–40 hehtaarin luokassa yli 70 % (12 kpl) aikoo hakea tukia Internetin kautta ja vain yksi ei aio.

Tietokoneen käyttötaidolla on vaikutusta siihen, onko viljelijällä aikomusta hakea tu- kia sähköisesti ($p<0,001$). Sähköisesti tukia hakevien osuudet vähenevät lineaarisesti, paitsi luokassa *huonosti* ($n=4$) ei ole yhtään, joka hakisi tukia sähköisesti (kuvio 17). Niistä, jotka luonnehtivat atk-taitonsa erittäin hyväksi, 75 % ($n=4$) aikoo hakea tukia sähköisesti. Hyvin tietotekniikan hallitsevista 71 % aikoo hakea tukia sähköisesti, 4 % paperilla ja 25 % ei osaa sanoa. Tyydyttävästi tietokonetta käyttävistäkin 48 % aikoo hakea sähköisesti, 45 % epäröi ja vain 7 % aikoo hakea perinteisellä menetelmällä. Niistä, jotka eivät koskaan ole käyttäneet tietokonetta, suurin osa ei aio hakea maata- loustukia sähköisesti. Joukossa on kuitenkin myös niitä, jotka aikovat tai miettivät ai- nakin asiaa.

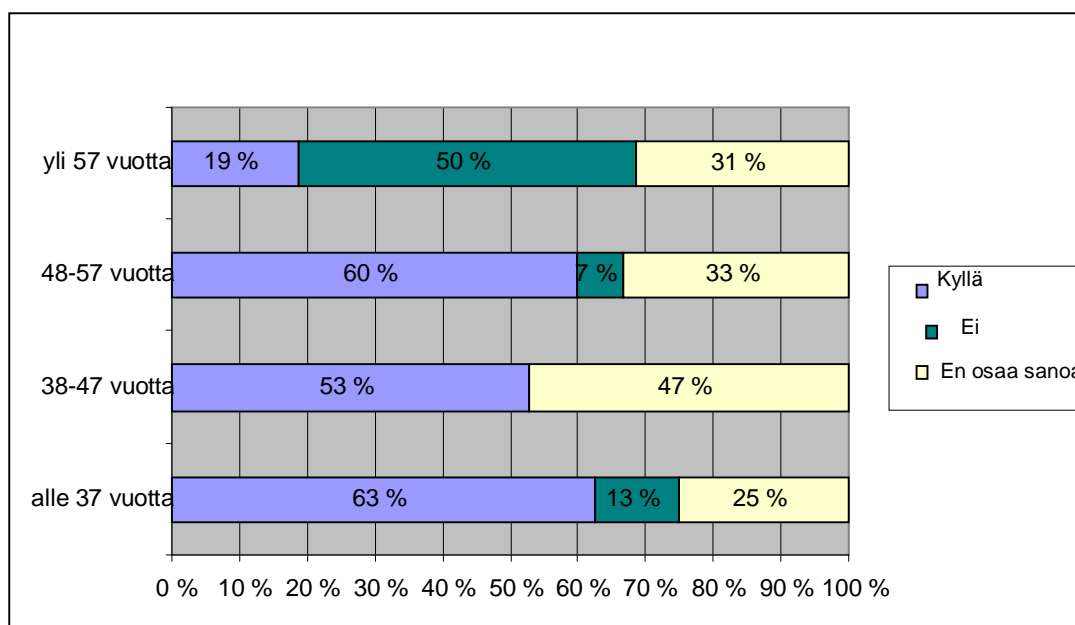
KUVIO 17. Tietokoneen käyttötaito ja innokkuus hakea tukia sähköisesti (N=70)

Kuviossa 18 on tarkasteltu tilan maanviljelyn jatkuvuuden vaikutusta innokkuuteen hakea maatalouden tukia sähköisesti. Maanviljelyn jatkuvuudella on vaikutusta siihen, aikooko viljelijä hakea tukia sähköisesti ($p=0,005$). Yli puolet niistä viljelijöistä, jotka aikovat lopettaa maanviljelyn viiden vuoden sisällä, ei aio hakea tukia sähköisesti. Tukia sähköisesti hakevien osuudet nousevat lineaarisesti mitä kauemmin tilaa aiotaan viljellä. Yli 15 vuotta viljelyä jatkavista tilallisista lähes 80 % aikoo hakea tukia sähköisesti. Molemmissa asioissa epävarmoja on 26 %.

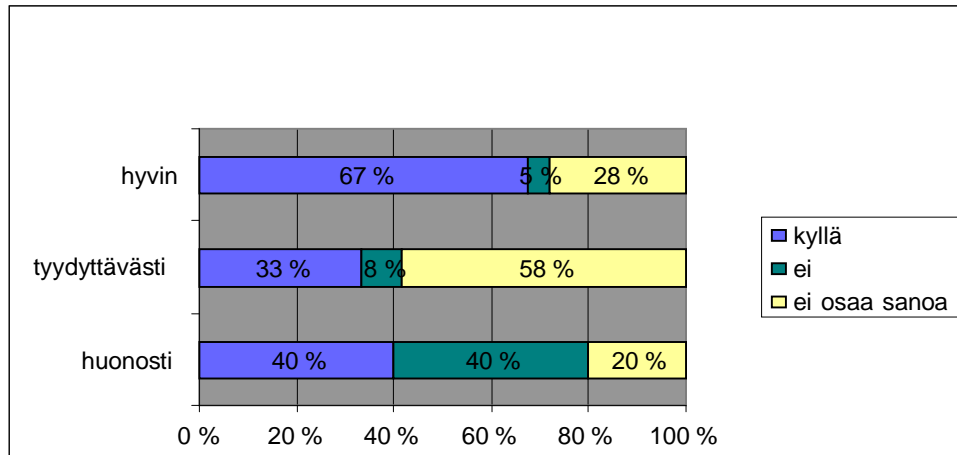
KUVIO18. Tilanpidon jatkuvuuden vaikutus tapaan hakea tukia (N=73)

Viljelijän iällä on vaikutusta innokkuuteen hakea tukia sähköisesti ($p=0,001$). Alle 37-vuotiaista yli 60 % aikoo hakea tukia sähköisesti ja vain vajaa 13 % ei (kuvio 19). Neljännes ei osaa vielä sanoa kantaa asiaan. 38–47-vuotiaista taas noin puolet aikoo hakea tukia sähköisesti ja toinen puoli vielä miettii. Suurimmasta ikäryhmästä (48–57-vuotiaat) 60 % aikoo hakea sähköisesti ja kolmannes ei osaa sanoa, hakeeko vai ei. Vain noin seitsemän prosenttia ei aio osallistua sähköiseen hakuun, kun taas yli 57-vuotiaista puolet hakee tukia entisellä tyyllillä paperilla ja vajaa 20 % aikoo hakea tukia sähköisesti.

KUVIO 19. Viljelijän iän vaikutus innokkuuteen hakea tukia sähköisesti (N=71)

Internet-yhteyden toimivuudella on vaikutusta siihen, aikooko tukia hakea sähköisesti vai ei ($p=0,019$). Luokat *erittäin hyvin* ja *hyvin* sekä *huonosti* ja *erittäin huonosti* yhdistettiin, koska ääripääluokissa oli vain muutama vastaus. Jos Internet-yhteys toimii hyvin, aikoo sähköistä tukihakua käyttää yli 67 % (29 kpl) rovaniemeläisistä viljelijöistä ja vain vajaa viisi prosenttia (2 kpl) aikoo käyttää perinteistä paperihakua (kuvio 20). Niistä viidestä viljelijästä, joilla Internet toimii huonosti, kaksi aikoo hakea tukia sähköisesti, kaksi paperilla ja yksi ei osaa sanoa. Niillä, joilla Internet toimii tyydyttävästi, 33 % (4 kpl) aikoo käyttää sähköistä hakua ja 58 % (7 kpl) on epävarmoja hakutavasta.

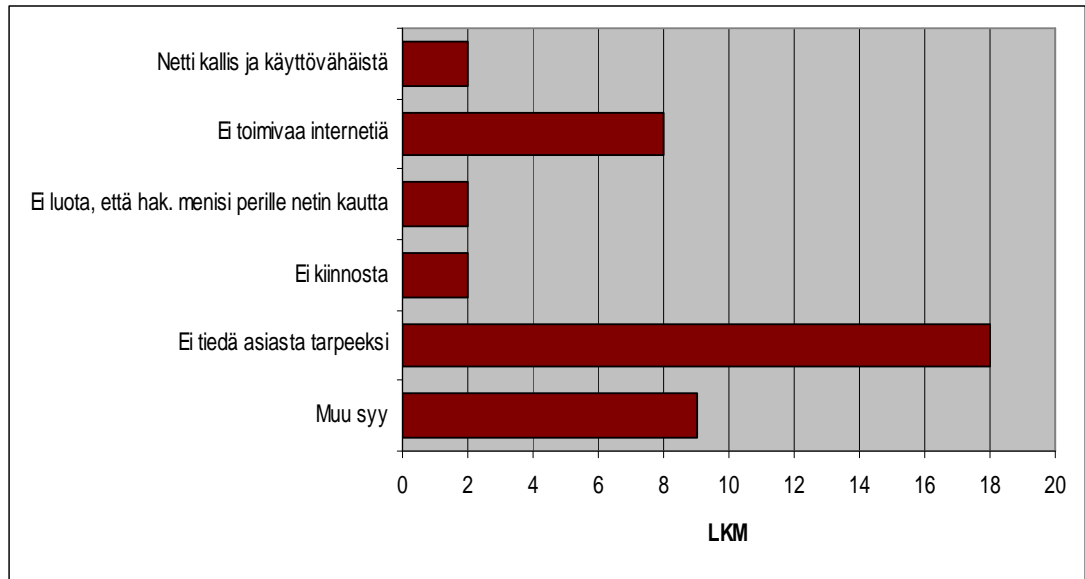

KUVIO 20. Internetin toimivuuden vaikutus innokkuuteen hakea tukia sähköisesti (N=60)

Innokkuuteen hakea tukia sähköisesti ei vaikuta se, onko maanviljely tilan pääelinkeino vai ei ($p=0,062$). 50 % molemmista ryhmistä aikoo hakea tukia sähköisesti. 27 % heistä, jotka saavat elantonsa jostain muusta kuin maanviljelystä, eivät hae sähköisesti ja 23 % ei osaa sanoa. Heistä, joiden pääelinkeino on maanviljely, 8 % on varmoja, ettei hae sähköisesti ja 42 % ei osaa sanoa.

Viljelijöistä, joilla on Vipu-tunnukset, noin 62 % aikoo hakea tukia sähköisesti ja noin 38 % ei osaa sanoa. Niistä taas, joilla ei ole Vipu-tunnuksia, vajaa 42 % aikoo hakea sähköisesti, neljäsosa ei aio hakea ja kolmasosa miettii tapaa, jolla tukia hakee.

Se, että sähköisestä tukihausta ei tiedetä tarpeeksi, on suurin syy (49 %) siihen, että kyselyyn vastanneet joko eivät aio hakea tukia sähköisesti tai vielä miettivät tapaa, jolla hakevat (kuvio 21). Toiseksi suurin syy on se, ettei ole toimivaa Internetiä (22 %). Niistä, jotka eivät osaa sanoa hakevatko tukia sähköisesti vai paperilla, 68 % eli 17 viljelijää ilmoitti syyksi sen, että ei tiedä asiasta tarpeeksi. Tietokoneen ja toimivan Internetin puuttuminen on suurin syy (58 %) siihen, että tuet haetaan perinteisellä menetelmällä paperilla.

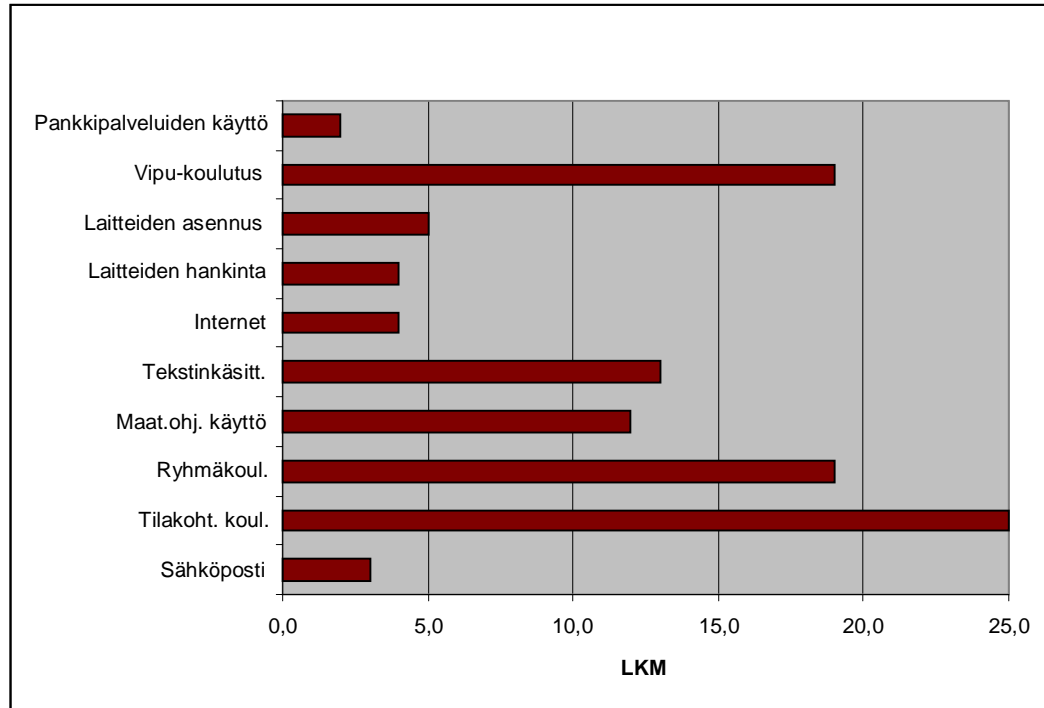
KUVIO 21. Syyt, miksi tukia ei aiota hakea sähköisesti.(N=38)

Muu syy -kohtaan tuli muun muassa seuraavanlaisia vastauksia: ”Tietosuoja, mahd. sähköiset virheet. Kuka vastaa, jos osa hakemuksesta ei tule perille. Virukset.”, ”Netti ei välttämättä ole riittävän turvallinen kanava niiden haitta- ja vakoiluohjelmien takia.”, ”paperihakemus helpompi tarkistaa palautuspäivänäkin. Napin painallus tuntuu jotenkin niin lopulliselta.” Muutama vastaaja ei omasta mielestään hallitse tietotekniikka tarpeeksi hyvin, ja osalla ei ole sopivia laitteita. Yksi viljelijä vastasi lopettavansa tukihaun, koska ikää on liikaa. Eräs vastaaja kertoi syyksi, että ”yhteys on niin huono, että ainakaan minun kärsivällisyys ei riitä odotteluun, avautuuko sivut vai ei ja katkaako yhteys heti vai myöhemmin”. Hänellä on Soneran Internet-yhteys.

Viljelijöiltä kysyttiin avoimessa kysymyksessä, mikä saisi heidät innostumaan sähköisestä tukihausta. Parhaiten viljelijät saisi innostumaan, jos sähköinen haku olisi helpompi, selkeämpi ja kätevämpi kuin paperihaku. Opastus (henkilökohtainen kotona), rahallinen hyöty sekä se, että sähköinen haku osoitettaisiin luotettavaksi ja varmaksi vaihtoehdoksi innostaisi käyttämään sähköistä tukihakua. Pari vastaajaa innostuisi, mikäli Internet-yhteys toimii kunnolla. Eräs vastaaja innostuisi, jos saisi opastusta tietokoneen peruskäyttöön.

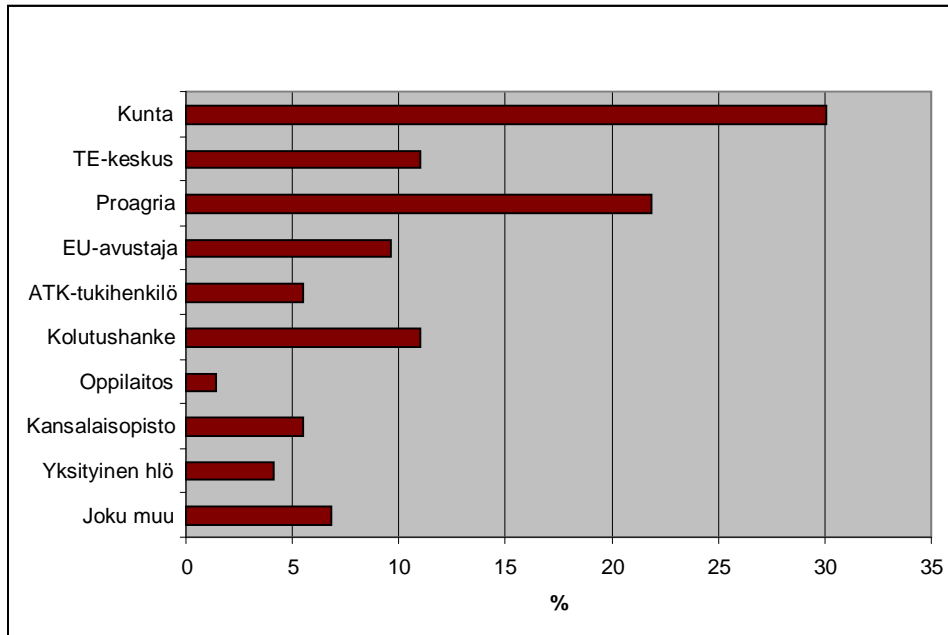
Viljelijöiltä kysyttiin, mihin asioihin he tarvitsisivat apua tai koulutusta tietokoneen käytössä ja sähköisessä tukihaussa. 34 % vastanneista (25 viljelijää) tuntee tarvitse-

vansa tilakohtaista koulutusta tukihakemusten täytössä (kuvio 22). 26 % (19 viljelijää) on kiinnostunut sähköiseen tukihakuun liittyvästä ryhmäkoulutuksesta. Saman verran kiinnostaa myös Vipu-palvelun käyttökoulutus. Tekstinkäsittelyyn ja taulukkolaskentaohjelman käyttöön apua kaipaa 13 viljelijää. Maatalousohjelmien käyttöön tarvitsee koulutusta 12 viljelijää (16 % vastanneista).

KUVIO 22. Kohteet, joihin viljelijät tuntevat tarvitsevänsä apua (N=73)

Kysymyksessä 23 kysyttiin, minkä tahon kautta viljelijät odottavat apua ja neuvontaa liittyen sähköiseen tukihakuun ja tietotekniikkaan. Kysymyksessä sai valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Eniten apua ja neuvontaa odotetaan kunnalta, sillä noin 30 % oli valinnut kohdan kunta (kuvio 23). Toinen selvästi esille noussut taho on ProAgria (22 %).

KUVIO 23. Tahot, joiden kautta viljelijät haluavat tietoa ja apua sähköisestä tukihauasta ja tietokoneen käytöstä (N=73)

Eniten lisätietoa sähköisestä tukihauasta halutaan kirjeellä (60 %) ja toiseksi eniten sähköpostilla (33 %) (n=73). Internetin kautta lisätietoa odottaa 15 % ja median kautta yksi vastanneista. Kahdeksan vastaajaa (11 %) ei tunne tarvitsevansa lisätietoa sähköisestä tukihauasta. Heistä suurin osa (63 %) on yli 57-vuotiaita.

Kaksi viimeistä kysymystä olivat avoimia kysymyksiä. Toisessa viljelijöitä pyydettiin kertomaan, millaisia palveluja viljelijät odottavat sähköiseen asiointiin liittyen. Useat (noin 20 %) kyselyyn vastanneista odottavat kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen järjestävän neuvontaa, koulutusta ja tiedottamista sähköisestä tukihauasta. Kyselyyn vastannut viljelijä: ”(Kunta) voisi olla yhteistyökumppani, järjestäjä, koollekutsuja koulutuspäivien järjestämiseen”. Tärkeäksi nähtiin myös ajankohtaisista asioista tiedottaminen sekä ”helpdeskinä” toimiminen. Ainakin yksi viljelijä oli tyytyväinen maaseutuelinkeinoviranomaisen toimintaan. Hän kertoi, että ”kunta on kiitettävästi yrittänyt opastaa nykypäivään”.

Viimeisessä kysymyksessä viljelijöitä kehoitettiin vapaasti kertomaan, mitä muuta on mielessä sähköiseen hakuun ja tietotekniikkaan liittyen. Vastauksissa otettiin esille tärkeitä asioita, kuten toivomus siitä, että kehitetään ja helpotetaan tukihakua ja muita asioita niillekin, joita ei sähköinen asiointi kiinnosta tai joilla ei siihen ole mahdolli-

suuksia esimerkiksi huonojen yhteyksien vuoksi. Vastaajia mietitytti, kuka kantaa vastuun, jos hakemus ei menekään perille sähköisesti lähetettynä. Tärkeänä pidettiin myös sitä, ennen kuin mitään muutetaan kokonaan sähköiseksi, pitäisi jokaisella olla hyvin toimiva Internet-yhteys. Eräs viljelijä toi esille sen, että tähän asti on ollut halvempaa käyttää neuvontajärjestön palveluja kuin hankkia omia laitteita. Yksi vastaaja kertoi: ”*Olen pärjännyt tähänkin asti ilman tietokonetta ja meinaan tulla toimeen eteenkin päin jo tässä iässä ilman vempaimia.*”

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyyn vastanneiden päätuotantosuunnat jakaantuvat Rovaniemen yleisen tuotantosuuntajakauman mukaan. Nurmi- ja/tai viljatilaja on yli puolet molemmissa, lypsykarjatilallisten osuus on hieman pienempi kyselyssä ja lammastilallisten osuus hieman suurempi kuin yleisesti. Rovaniemen viljelijät ovat melko iäkkäitä, koska maaseutusihteerin laskema kunnalta maatalouden tukia hakeneiden ensisijaisten viljelijöiden keski-ikä Rovaniemellä on lähes 50 vuotta ja kyselyyn vastanneistakin suurin osa kuuluu ikäluokkaan 48–57 vuotta. Alle 37-vuotiaita oli vain 11 %.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli selvittää rovaniemeläisten viljelijöiden atk-valmiuksia. Kyselyyn vastanneista viljelijöistä tietokoneita on suurimmalla osalla eli 83 %:lla, mikä on lähes sama kuin Suomessa (80 %) ja Lapissa (82 %) yleensä. Kyselyn tulosten mukaan tietokonekanta on suhteellisen uutta, koska käyttöjärjestelmää Windows 2000, XP tai Vista on lähes kaikissa kyselyyn vastanneiden viljelijöiden tietokoneissa. Käyttöjärjestelmä ei tietenkään suoraan kerro tietokoneen ikää, mutta se antaa suuntia. Käyttöjärjestelmä Windows 98 on julkaistu vuonna 1998, Windows 2000 vuonna 2000, Windows XP vuoden 2001 lopulla ja Vista vuoden 2007 alussa (Särkimäki 2009). Kymmenellä kyselyyn vastanneella tilalla on joku muu kuin Windows 2000, XP tai Vista, joilla tukien haku Internetin kautta onnistuu *Viljelijöiden sähköisen tukihakuun käyttäjän ohjeen* mukaan.

Joillekin sähköiseen tukihakuun voi olla esteenä se, ettei tietokonetta ja Internetiä osata käyttää kunnolla. Yllättävän paljon on niitä, jotka eivät ole koskaan käyttäneet tietokonetta (13 %). He ovat odotetusti varttunutta väkeä, mutta he hakevat tukia mahdollisesti vielä 19 vuotta (tukia voi hakea 65–67-vuotiaaksi asti). Varttuneetkin viljelijät voi saada sähköisesti tukea hakevien piiriin, jos he käyttävät EU-avustajaa, neuvonjää tai muuta henkilöä apuna tukihauksessa. Nuoremmassa ikäpolvessa (alle 47-vuotiaat) vain kaksi viljelijää käyttää tietokonetta mielestään huonosti ja loput tyydyttävästi tai paremmin. Jos viljelijä osaa hakea tuet paperilla, pystyy mielestäni tyydyttävillä taidoilla täyttämään ja lähettämään hakemukset myös sähköisesti. Voi olettaa, että heillä, jotka käyttävät Internetiä maatalouselinkeinon tarpeisiin viikoittain (45 % kyselyyn vastanneista) käyttävä sitä muutenkin paljon, ja heillä on myös taitoa täyttää ja lähett-

tää tukihakemukset sähköisesti. Kuitenkin 10:stä 13:een vastaajaa tarvitsee apua tietokoneen peruskäyttöön (hankinta, asennus, tekstinkäsittelyn ja taulukkolaskennan käyttöön), joten heille täytyisi järjestää ensin sellaista koulutusta ja sen jälkeen vasta sähköisen tukihaun koulutusta. Toisaalta viljelijän itsekin täytyy olla aktiivinen, jos hän haluaa oppia atk-taitoja. Atk-kurseja järjestää esimerkiksi kansalaisopisto.

Sähköisen tukihaun pilottihankkeeseen osallistuneilla olivat paremmat atk-aidot kuin tähän kyselyyn vastanneilla. 14 % pilotin kyselyyn vastanneista luonnehtii atk-taitojaan erinomaisiksi ja 64 % hyviksi, kun Rovaniemen viljelijöistä erittäin hyvät taidot olivat 6 %:lla ja hyvät 34 %:lla. Rovaniemen viljelijöistä 6 % kertoi tietokoneen käyttötaidoksi huonon, kun pilottiin osallistuneista reilu prosentti luonnehti taitojansa heikoiksi. (Siltala 2008.) Voi olettaa, että pilottiin osallistui sellaiset henkilöt, jotka ovat kiinnostuneita sähköisestä tukihausta ja käyttävät tietokonetta muutenkin ja Rovaniemen viljelijöiden kyselyyn taas vastasi heitäkin, jotka eivät käytä tietokonetta.

Sähköpostiäkin käytetään verrattain ahkerasti. 60 % kertoo käyttävänsä Internet-palveluista sähköpostia ja yli puolet sanoo käyttävänsä sitä vähintään kerran viikossa. Jos sähköpostia käyttää tiedotuskanavana, se siis saavuttaisi noin puolet viljelijöistä viikon sisällä. Sähköisestä tukihausta toivoo lisätietoa sähköpostin välityksellä kolmasosa ja kirjeellä 60 %, eli kirjettä pidetään kuitenkin vielä tärkeämpänä tiedotuskanavana kuin sähköpostia. Kovinkaan moni ei luultavasti jätä hakematta postia laatikosta päivittäin, mutta sähköposti voi jäädä lukematta, jos tietokoneelle ei ole muuta asiaa.

Internet-palveluista käytetään sähköpostin lisäksi ahkerimmin pankkipalveluja ja sääpalveluja. Näitä palveluja on ollut luultavasti kaikista eniten tarjolla. Pankkipalveluja on myös tarjottu pankin toimesta varmaan jokaiselle henkilökohtaisesti. Niihin on siten ollut helppo tarttua. Sää puolestaan kiinnostaa aina kaikkia, varsinkin maanviljelijöitä rehunteon aikaan. Internetistä sään voi katsoa silloin, kun se itselle parhaiten sopii, kun taas radion ja television säätiedotukset tulevat tiettyyn kellonaikaan.

Internet-yhteys on kyselyyn vastanneista yhteensä 82 %:lla tiloista, mikä on enemmän kuin Suomessa (71 %) tai Lapissa (67 %) yleensä. Valion tuottajien ja toimihenkilöstön Internet-palveluista tehdyn tutkimuksen mukaan Promilkin ja Keski-Pohjan Juus-

tokunnan maidontuottajista Internet-yhteys on 88 %:lla. Voisi olettaa, että viljelijöillä on muuta väestöä enemmän Internet-yhteyksiä, tai sitten kyselyihin vastasivat innokkaammin ne, joilla yhteys on. Koska 68 % kyselyyn vastanneista omistaa laajakaistan, on ainakin heillä mahdollisuus hakea tukia verkon kautta, sillä sähköisen tukihaun pilottihankkeen projektipäällikön Ilkka Kommerin mukaan Vipu-palvelun käyttö edellyttää laajakaistayhteyttä (Nummi 2008, 18). Modeemiyhteys on enää vain neljällä kyselyyn vastanneella. Vielä vuonna 2004, jolloin kysely tehtiin Valion osuuskuntien Promilkin ja Keski-pohjan Juustokunnan maidontuottajille, modeemiyhteys on ollut suurimmalla osalla vastaajista.

Rovaniemellä Internet toimii kyselyyn vastanneiden viljelijöiden mielestä hyvin, koska noin 72 % määrittelee toimivuudeksi hyvä tai erittäin hyvä. Vain viisi vastaajaa (8 %) on määritellyt Internetin toimivuudeksi huonon tai erittäin huonon. Tyydyttävän arvosanan antoi 12 vastaajaa. Internetin toimimattomuus voi siis olla esteenä sähköiseen tukihakuun 20 %:lla vastanneista, mutta suurimmalla osalla sen pitäisi onnistua. Koska yhteyden nopeudelle Kommeri ei anna vaatimuksia, voi hitaallakin yhteydellä hakea tukia sähköisesti (Nummi 2008, 18). Internetiä ei varmaankaan uskalleta käyttää tukihakuun, jos yhteydellä on tapana katkeilla, vaikka vain harvoin. Tukisumman suuruus aiheuttaa sen, että viljelijät haluavat olla täysin varmoja hakemuksen perille menosta. Sähköisen tukihaun pilottihankkeen tulosten mukaan viljelijöiden mielestä eniten sähköistä tukihakua haittaa atk-tekniikan toimimattomuus ja laajakaistayhteyksien saatavuus (Siltala 2008). Rovaniemellä suurin syy siihen, että tukia ei haeta sähköisesti, on Internet-yhteyden ja koneiden puuttuminen sekä viljelijän korkea ikä.

Tilan sijainnilla ei ollut vaikutusta siihen, kuinka hyvin Internet toimii. Yhteys on huono yksittäisillä tiloilla, jotka sijaitsevat kaikki eri puolella Rovaniemeä. Huonoja ja erittäin huonoja yhteyksiä oli yleensäkin vastaajilla vähän, mutta heille muutamalle toimimaton tai hidas yhteys aiheuttaa varmasti paljon harmia ja ongelmia, jos he haluavat hoitaa asioita sähköisesti. Koska Internet-yhteyksien tuottajilla on tavoitteet toiminnan tuottavuudelle, ei heillä kiinnosta rakentaa yhteyttä yksittäiseen taloon, koska se ei ole kannattavaa (Kilpeläinen & Pohjola 2007, 69–72). Yhteyksien toimivuus olisi kuitenkin tärkeintä juuri maaseudulla, missä palvelut ovat kaukana. Jospa viestintäpoliittinen suunnitelma toteutuisi ja jokaisella maatilalla olisi toimiva laajakaista vuoteen 2015 mennessä (Runsten 2008).

Sähköinen tukihaku näyttää kiinnostavan viljelijöitä, sillä puolet kaikista kyselyyn vastanneista aikoo hakea tukia sähköisesti ja alle 58 vuotiaista noin 60 %. Vain 16 % ei aio hakea. Maaseutuviraston arvion mukaan joka kymmenes ja Maaseuduntulevaisuuden verkkolehden kyselyn mukaan 25 % aikoo hakea tukia sähköisesti tänä keväänä (Sähköinen tukihaku 2009). Epäröijiiä tukihaun tavan suhteen on kyselyyn vastanneiden joukossa vielä paljon, noin 34 %. Heistä 68 % ilmoitti suurimmaksi syyksi epäröintiinsä sen, että ei tiedä asiasta tarpeeksi. Sähköisestä tukihausta on siis tiedotettava ja järjestettävä koulutusta. Internetissä maaliskuun loppuun asti toimivaa tutustumisversiota voi käyttää koulutuksissa apuna. Siihen tutustuminen voi rohkaista joi-takin viljelijöitä hakemaan tuet Internetissä, kun he huomaavat, miten helppo sitä on käyttää alkuhämmennyksen jälkeen.

Neuvonta, tiedotus ja koulutus nousivat myös tärkeimmiksi palveluiksi, joita viljelijät odottavat kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta. Rovaniemellä kaupungin maaseutupalveluissa on jo ryhdytty tiedotukseen; viljelijöille on lähetetty kirje, jossa heitä pyydetään muun muassa hakemaan uudet Vipu-tunnukset ja tekemään peruslohko-muutokset ennen tukihaun alkamista sekä ilmoittautumaan kaupungin maaseutuelinkeinoviranomaisille, jos he haluavat tilakohtaista neuvontaa atk-tekniikan, yhteyksien tai ohjelmien vuoksi (Nuutinen 2009a). Maaseutupalvelut järjestää tukihausta kaksi koulutusta Rovaniemellä, joista toisessa on mukana myös TE-keskus, joka selvittää tukiehdot ja maaseutupalvelut esittelee sähköistä tukihakua. Toisessa koulutustilaisuudessa käsitellään pelkästään sähköistä tukihakua demoversion kanssa. (Nuutinen 2009b.) Kyselyn perusteella sähköiseen hakuun liittyvää neuvontaa ja apua odotettiin juuri kunnalta eniten ja sen jälkeen ProAgrialta, TE-keskukselta ja koulutushankkeilta, joten kunta on ottanut kyselyn tulokset todesta ja ryhtynyt työhön. ProAgrialta odottaa apua ja neuvontaa eniten lypsykarjatilat (44 %). Tämä liittyy todennäköisesti siihen, että tarkkailussa olevat maitotilat käyttävät jo ennestään ProAgrian palveluja.

Innokkuuteen hakea tukia sähköisesti vaikuttaa ainakin tietokoneen käyttötaito, viljelijän ikä, maanviljelytoiminnan jatkuvuus tilalla sekä Internet-yhteyden toimivuus, mikä oli odotettavaa. Mitä kauemmin maanviljelys jatkuu, sitä useampi aikoo hakea tukia sähköisesti. Ehkä sähköinen tukihaku nähdään Rovaniemelläkin tilan toiminnan kehittämisenä ja niillä, jotka jatkavat viljelyä on tarvetta helpottaa ja kehittää tilansa töitä.

Odotetusti vanhemmat viljelijät eivät aio hakea tukia sähköisesti niin innokkaasti kuin nuoremmat. Yli 57-vuotiaista vain 17 % käyttää EU-avustajaa tai neuvojaa tukien haakuun ja 36 % ei ole koskaan käyttänyt tietokonetta. Ikäryhmässä on eniten niitä, joita on vaikea saada sähköisesti tukea hakevien joukkoon. Internetiä käyttävien määrä kuitenkin kasvaa koko ajan sukupolvenvaihdosten myötä. Luultavasti jokaisella nuorella on nykyään taitoa tietokoneen käyttöön.

Koska ryhmäkoulutuksia ja tilakohtaisia koulutuksia kaipaa 60 % vastanneista, voi olettaa että viljelijöillä on tiedonpuutetta tukihakuun liittyvissä asioissa. Toisaalta taas koulutusten suosiota voi selittää sillä, että koulutuksissa tieto saadaan helposti, kun se annetaan valmiina ja koulutukseen osallistuja voi kysyä saman tien mieltä askarruttavan asian. Vipu-ohjelman käyttökoulutuksen suosio voi kertoa siitä, että siitä ei ole tähän mennessä kovin paljon tiedotettu. Luukkosen (2007) tutkimuksen mukaan Lapin viljelijöiden mielestä suosituin koulutustapa oli tilakäynti. Myös Rovaniemellä tilakohtaista koulutusta toivoi useimmat kyselyyn vastanneet.

Sähköisesti hakevien osuus voi kuitenkin jäädä tänä keväänä vielä aika pieneksi, koska Vipu-tunnuksia on haettu vähän (Nuutinen 2009b). Tämän vuoksi tiedotusta ja koulutusta pitää lisätä entisestään, jotta viljelijät rohkaistuvat käyttämään sähköistä tukihakua. Henkilökohtainen neuvominen ja kannustaminen olisivat parhaat keinot, mutta se vaatii liian paljon aikaa ja rahaa. Elleivät viljelijät koe saavansa mitään hyötyä sähköisestä tukihausta, käyttävät he todennäköisesti vanhaa tuttua tapaa. Jos taas sähköisesti hakevien mielestä tapa osoittautuu helpommaksi kuin paperilla hakeminen, suosittelvat he todennäköisesti sähköistä hakua muillekin.

10 PÄÄTÄNTÖ

Opinnäytetyöni aihe on hyvin ajankohtainen. Viljelijätukien päähaku, jossa sähköinen hakumuoto on ensimmäistä kertaa mukana koko maassa, alkaa tämän työn esityksestä seuraavana päivänä. Opinnäytetyöprosessin aikana tietoa sähköisestä tukihausta tuli koko ajan lisää ja työn valmistumisen ja tukihaun lähestyessä koko ajan enemmän ja enemmän. Esimerkiksi demoversio päivitettiin vastaamaan tukihaussa käytettävää versiota työn palautusviikolla. Samaan aikaan työtä täytyi yrittää viimeistellä palautuspäivän lähestyessä, joten kaikkea tietoa ei enää pystynyt suodattamaan ja käyttämään työssä. Myös muun muassa tietokoneiden ja Internetin käyttötilastot muuttuivat opinnäytetyöprosessin aikana jopa kahteen kertaan, vaikka työtä on tehty alle vuosi. Kehitys ja muutos tällä saralla ovat siis hyvin nopeaa. Eilen kirjoitettu saattoi olla tänään jo vanhaa tietoa, mikä aiheutti välillä hieman hämminkiä.

Opinnäytetyöstä saatavia tietoja on jo hyödynnetty Rovaniemen maaseutuhallinnossa, kun viljelijöitä on kirjeellä kehoitettu ottamaan yhteyttä, jos tarvitsevat neuvontaa ja apua tietokoneen ja Internetin kanssa. Yhteyden ottoja ei ole tullut vielä yhtään vajaa kuukausi kirjeen postituksen jälkeen, vaikka avun tarvitsijoita tietokoneen peruskäyttöön oli tulosten mukaan yli kymmenen. Myös koulutustilaisuuksien järjestely on käynnissä.

Työn edistyessä olin sähköpostiyhteydessä toimeksiantajaan ja sain häneltä väliaikaisia tietoja asian edistymisestä kaupungin hallinnossa. Aika tuntuu loppuvan kesken tänä keväänä, jotta ehdittäisiin järjestää riittävästi koulutusta sähköisestä tukihausta. Maaseutupäällikön mukaan jopa ne, jotka ovat käyttäneet ennenkin Vipu-palvelua ja hakeneet tuet itse paperilla, epäröivät nyt sähköiseen hakuun siirtymistä.

Sähköinen tukihaku tulee yleistyessään vähentämään ennen kaikkea hallinnon työtä, kun lomakkeita ei tarvitse erikseen tallentaa. Työelämäharjoittelussa sain kokemusta hakemusten tallentamisesta, ja se on toisinaan puuduttavaa, jos esimerkiksi lohkoja on paljon. Myös virheet muun muassa kasvi- ja lajiketiedoissa vähenevät, kun sähköisessä haussa nimet haetaan valikosta kirjoittamisen sijaan. Viljelijöiden työtä sähköinen tukihaku vähentää siltä osin, ettei heidän tarvitse käydä tapaamassa maaseutusihiteeriä tai

maaseutupääällikköä, vaikka viljelijät vierailullaan piristäisivätkin toimistotyöpäivää. Varsinkin niitä viljelijöitä sähköinen tukihaku helpottaa, jotka asuvat kaukana kuntakeskuksesta eivätkä muuten asioisi siellä. Itse tukihakuprosessia ja siihen liittyvää byrokratiaa sähköinen haku ei kuitenkaan poista. Mukaan tulevat uudet kysymykset EU-avustajan ja neuvojan valtuuttamisesta käyttämään Vipu-palvelua ja siitä, kuka kantaa vastuun, jos hakemuksessa on virhe ja avustaja tai neuvoja on lähettänyt hakemuksen viljelijän tunnuksilla.

Sähköisen tukihaun yleistyminen vie todennäköisesti monia vuosia, koska vielä on kuitenkin iso joukko heitä, joilla ei ole tietokonetta Internetistä puhumattakaan. Ihmettelen usein, kun esimerkiksi tiedotusvälineissä tuodaan esille sitä, että lisää tietoa löytyy Internetissä tai voit hoitaa asian Internetissä siinä ja siinä osoitteessa. Mitä ajattelevat ne, jotka eivät pysty käyttämään Internetiä? Koska tukia voi hakea sähköisesti myös EU-avustajan tai neuvojen välityksellä, voivat nekin, joilla Internet ei toimi tai ei itsellä ole taitoa, käyttää sähköistä hakua. Viljelijöitä ei voi kuitenkaan pakottaa käyttämään neuvontaa tai avustajaa tukihaussa.

Olen käynyt tutustumassa sähköisen tukihaun tutustumisversioon, ja alkuihmettelyn jälkeen se on mielestäni looginen ja helppokäyttöinen. Palvelu ohjaa käyttäjää ja ohjeita löytyy lisää kysymysmerkkilinkkien alta hyvin. Niille, jotka ovat käyttäneet Internetiä ennenkin ja täyttäneet paperilomakkeita, ei tukien hakemisen sähköisesti pitäisi olla ongelmallista. Kaikki lomakkeet näyttävät esikatselussa samalta kuin paperiset, joten ne on helppo tarkistaa. Tukien hakupalvelun käyttämisestä voi helpottaa se, että viljelijä täyttää ensin paperiset lomakkeet ja siirtää sitten tiedot Vipu-palveluun. Palvelussa on vielä kehittämisen varaa. Palvelun pitäisi esimerkiksi ilmoittaa, jos maankäyttölaji ja tilatukiominaisuus eivät sovi yhteen.

Kyselyyn vastasi yli 36 % rovaniemeläisistä viljelijöistä, mikä on mielestäni yllättävänkin paljon, sillä karhukirjettä ei lähetetty eikä täydentävää puhelinkyselyä tehty. Tutkimus olisi antanut luotettavammat tulokset, jos vastausprosentti olisi noussut korkeammaksi. Puhelinkyselyyn ei kuitenkaan ryhdytty, koska vastausprosentti nousi yli tavoitteen. Se, että kyselyyn vastanneet ovat innokkaammin hakemassa tukia sähköisesti kuin Suomessa yleensä, voi tarkoittaa sitä, että kyselyyn vastasi enemmistö heistä, joilla asia kiinnostaa. Voi myös olla, että kyselyn saapuessa viljelijöille moni innos-

tui sähköisestä hausta aluksi, mutta nyt kun asia on ajankohtainen, siihen ei niin rohkeasti suhtaudutakaan. Tietokoneita ja Internetiä oli lähes saman verran kyselyyn vastanneilla kuin koko Suomessa sekä tuotantosuunnat jakaantuivat myös Rovaniemen yleisen jakauman mukaan, mikä antaa tutkimukselle luotettavuutta. Huomasin kyselyssä joitakin puutteita, jotka korjaamalla tulokset olisi ollut helpompi analysoida. Esimerkiksi muutamaan kysymykseen olisi pitänyt laittaa vaihtoehto *ei mitään* tai *ei koskaan*. Jos kysymykseen ei vastannut, saattoi sen tulkita siten, että kyseinen asia ei koskenut viljelijää tai hän jätti jostain muusta syystä vastaamatta. Tutkimus antoi vastaukset tutkimusongelmiin, joten sitä voi siltä osin pitää onnistuneena. Joihinkin melko olennaisiin asioihin en saanut tai löytänyt vastausta. Esimerkiksi siihen en saanut selitystä, miksi Suomessa vasta nyt voi hakea viljelijätuet Internetin kautta, kun Euroopassa se on onnistunut jo vuosia.

Opinnäytetyössä jäi selvittämättä myös se, miten operaattorit suhtautuvat siihen, että maaseudulla kaikkien Internet-yhteydet eivät toimi ja joka taloon laajakaistaa ei voi edes saada. Ymmärtävätkö he, miten tärkeässä osassa sähköinen asiointi maataloilla nykyaikana on ja yleensäkin sitä, että maatilat ovat (yleensä) nykyisin kehittyviä yrityksiä, joiden on pysyttävä kehityksen kelkassa siinä missä muidenkin yritysten. Viljelijöiden tietoteknisistä valmiuksista en löytänyt yhtään tutkimusta, joten sitä voisi tutkia koko maan osalta. Sähköinen tukihaku taas on niin uusi asia, että siinä on vielä paljon tutkittavaa ja varsinkin kehitettävää.

LÄHTEET

Hakuopas 2008. Maaseutuviraston julkaisuja: Hakuoppaita ja ohjeita. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heikkilä, T. 2005. Tilastollinen tutkimus. 5.–6. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kilpeläinen, A. & Pohjola, A. 2007. Kyläläiset keskiössä. Tutkimus kylien hyvinvointi palveluista. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 55. Rovaniemi: Lapin Yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Nummi, M. 2008. Käyttäjiltä viimeinen sana tukihaun sähköistämiseen. Maatilan Pellervo huhtikuu 2008, 18–19.

Nummi, M. 2009. Tukihauksessa enää rippeet sähköistämättä. Maatilan Pellervo helmikuu 2009, 44.

Runsten, J. 2008. Koko maan laajakaistaverkko on lähi vuosien suuri ponnistus. Maaseudun tulevaisuus 7.11.2008, 7.

Runsten, J. 2009. Sähköisellä tukihaualla kannattajat ja epäilijät. Maaseudun tulevaisuus 20.2.2009, 4.

Suomela, K 2008. Maatalouden tuki- ja valvontajärjestelmien yksinkertaistaminen. Selvitysmiehen raportti 21.12.2007. [Viitattu 12.6.2008]. Saatavissa:

http://www.mmm.fi/attachments/5gtVvmZ1L/5uovjnzCF/Files/CurrentFile/Selvitystyon_rapportti_2007.pdf

Tenhola, L., Ala-Haavisto, H., Jovila, J., Kanervo, A., Kiskola, V., Kivi, M., Könönen, O., Lautala, E., Lintala, H., Ollas, K., Peltomäki, O., Pulkkinen, E. & Tirkkonen, H. 2005. Viljelijätukien sähköisen asioinnin esiselvitysprojekti. Loppuraportti. Työryhmämuistio MMM 2005:1. Maa- ja metsätalousministeriö. Helsinki.

Vesterinen, R. 2008. Sonera tarjoaa heikkoja langattomia yhteyksiä. Maaseudun tulevaisuus 7.11.2008.

Painamattomat lähteet

Ala-Haavisto, H. 2008. Viljelijätukien sähköisen asioinnin pilottiprojekti. Maaseutuvirasto, koulutusmateriaali. [Viitattu 9.7.2008]. Saatavissa:

http://www.mavi.fi/attachments/5o8V51fyN/5v5qAsedb/Files/CurrentFile/Sahkoinen_tukihaku_pilotti_2008.pdf

Farmit.net. Farmit Website Oy. [Viitattu 20.2.2009]. Saatavissa:

http://www.farmit.net/farmit/fi/01_etusivu/farmit_website.jsp

Flyktman, R. Laitetekniikka. Tietokone. [Viitattu 23.6.2008]. Saatavissa:

<http://www.laitetekniikka.com/laitteet/muisti/muisti-yleis.htm>

Energiakasvien tuen ohjeet viljelijöille, keräilijöille ja jalostajille 2008. Maaseutuvirasto. Helsinki. [Viitattu 14.7.2008]. Saatavissa:

<http://lomake.mmm.fi/ShowFile?ID=25076&LANGUAGE=FI>

Jordsbruksverket 2008. Det är SAM Internet. [Viitattu 11.6.2007] Saatavissa:

<http://www.sjv.se/amnesomraden/stodtilllandsbygden/saminternet.4.7502f61001ea08a0c7fff27447.html>

Julkishallinnon verkkopalvelut 2008. Seurantatutkimusraportti joulukuu 2008. Valtiovarainministeriö. [Viitattu 20.2.2009]. Saatavissa:

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/Julkishallinnon_verkkopalvelut_2008_raportti.pdf

Kerkelä, M. 2008. Lappi lukuina 2008. Lapin liitto. [Viitattu 8.7.2008]. Saatavissa: <http://www.lapinliitto.fi/tilastokuvat/Lappi%20lukuina%202008.pdf>

Klemetti, R. 2009a. Sonnipalkkion hakijoiden määrä. [Sähköpostiviesti]. raili.klemetti@rovaniemi.fi 23.2.2009. [Viitattu 23.2.2009].

Klemetti, R. 2009b. Viljelijöiden ikä. [Sähköpostiviesti]. raili.klemetti@rovaniemi.fi 12.3.2009. [Viitattu 12.3.2009].

Kommeri, I & Sonkkila, S 2008. Viljelijätukien sähköinen haku pilottikäyttöön 14 kunnassa. Maaseutuviraston tiedote 3.4.2008 [Viitattu 4.6.2008]. Saatavissa: http://www.mavi.fi/fi/index/tietoavirastosta/tiedotteet/tiedotearkisto/080403_tukihaku.html

Laajakaistainfo 2007. Mikä on laajakaista? Kansallinen laajakaistatyöryhmä. [Viitattu 4.6.2008]. Saatavissa: http://www.laajakaistainfo.fi/mikaon_laajakaista/index.php

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 13/2003. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 10.6.2008]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030013>

Lind, J 2008. Työryhmä esittää vaihtoehtoja viljelijätukihallinnon kehittämiseen. Maa- ja metsätalousministeriön tiedote 12.6.2008. [Viitattu 29.8.2008]. Saatavissa: http://www.mmm.fi/fi/index/ministerio/tiedotteet/080612_viljelijatuet.html

Luonnonhaittakorvauksen sitoumusehdot 2008. Maaseutuvirasto. [Viitattu 9.7.2008]. Saatavissa: <http://lomake.mmm.fi/ShowFile?ID=24642&LUOKKA=598&LANGUAGE=FI>

Luukkonen, T. 2007. Tietotekniikkaneuvonnan tarve Lapin maataloilla. Rovaniemen ammattikorkeakoulu, Tietotekniikan koulutusohjelma, Rovaniemi. Opinnäytetyö.

Maa- ja metsätalousministeriö 2006. Maataloustukien merkitys. [Viitattu 8.7.2008] Saatavissa: <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/tuet/merkitys.html>

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tiedote. Nyt voi viisaskin mennä Vipuun! [Viitattu 6.6.2008]. Saatavissa:

<http://www.mmmtike.fi/attachments/58VxnpcCK/5d4HyRy9J/Files/CurrentFile/Vipue-site200407.pdf>

Maa- ja metsätalousministeriön tukihallinnon rekisteri IACS2000 2008.

Maaseutu- ja maatalous. Rovaniemi 2008. Työ, yrittäminen ja elinkeinot. [Viitattu 3.3.2009] Saatavissa:

http://www.rovaniemi.fi/suomeksi/Palveluhakemisto/Tyo,_yrittaminen_ja_elinkeinot/Maaseutu-_ja_maatalous.iw3

Maaseutuvirasto 2009. Maaseutuvirasto hoitaa maatalous- ja maaseutuhallinnon toimeenpanotehtäviä. Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 4.2.2009.] Saatavissa:

<http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maaseutuvirasto.html>

Maaseutuvirasto 2008. Sähköiset palvelut. Viljelijätietojen selailupalvelut (VIPU ja Vipukartta) sekä sonnipalkkion sähköinen haku. [Viitattu 2.7.2008]. Saatavissa:

<http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuet/Sahkoisetpalvelut.html>

Maatalouden ympäristötuen sitoumusehdot 2008. Maaseutuvirasto. [Viitattu 9.7.2008]. Saatavissa:

<http://lomake.mmm.fi/ShowFile?ID=24742&LUOKKA=597&LANGUAGE=FI>

Maatilaohjelmistot 2007. ProAgria esitteet. [Viitattu 20.2.2009]. Saatavissa:

http://www.proagria.fi/tuotteet/atk/esitteet/Maatilaohjelmistot_ProAgria_vihko_www.pdf

Matilda - Maatalouslaskenta 2000. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tilasto. [Viitattu 19.2.2009]. Saatavissa:

http://www.matilda.fi/servlet/page?_pageid=555,561,193&_dad=portal30&_schema=PORTAL30

Mäkelä, A. 2009. Valman käyttäjämäärät. [Sähköpostiviesti]. ari.makela@valio.fi 19.2.2009. [Viitattu 19.2.2009].

Mäki-Paavola 2008. Viljelijätukien sähköisen haun kokeilu sai hyvää palautetta. Maaseutuviraston tiedote 29.7.2008. [Viitattu 7.8.2008]. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/index/tietoavirastosta/tiedotteet/tiedotteet.html>

Nuutinen, A 2008. Maaseutupäällikkö. Henkilökohtainen tiedonanto 28.7.2008. Rovaniemen kaupungin maaseutupalvelut.

Nuutinen, A 2009a. [Sähköpostiviesti]. anne.niuutinen@rovaniemi.fi 12.2.2009. [Viitattu 20.2.2009].

Nuutinen, A 2009b. [Sähköpostiviesti]. anne.niuutinen@rovaniemi.fi 5.3.2009. [Viitattu 10.3.2009].

ProAgria Maatalouden laskentakeskus 2009. IT-palvelut ja ohjelmistot. [Viitattu 19.2.2009]. Saatavissa: <http://www.mloy.fi/nautarekisteri/nautarekisteri.htm>

ProAgria Verkkopalvelut. [Viitattu 20.2.2009]. Saatavissa: <http://www.proagria.fi/verkkopalvelut/>

Puhelin ja laajakaistapalvelut 2007. Sanastoa. Viestintävirasto. [Viitattu 10.6.2008]. Saatavissa: <http://www.ficora.fi/index/palvelut/palvelutaiheittain/puhelinjalaajakaista/uudistukset.html>

Saarenpää, T. & Tiainen, T. 2004. Kuntalaisten kokemuksia sähköisten julkispalvelujen piloteista. Sähköisen julkisasioinnin esteet. Tampereen yliopisto. [Viitattu 23.6.2008]. Saatavissa: <http://www.cs.uta.fi/reports/bsarja/B-2004-9.pdf>

SAM Internet 2007. E-applications for agricultural support in Sweden. Epractice. [Viitattu 26.2.200]. Saatavissa: <http://www.epractice.eu/cases/sami>

Siltala, J. 2008. Palautekyselyn tulokset. Viljelijätukien sähköinen tukihaku. Pilottiprojekti. Maaseutuvirasto.

Sähköinen asiointipalvelu 2005. Kansallisarkisto. [Viitattu 7.8.2008]. Saatavissa:
<http://www.narc.fi/asiointikaavio/>

Sähköinen tukihaku 2009. Maaseutuviraston tiedote 8.1.2009. [Viitattu 4.2.2009]. Saatavissa:

http://www.mavi.fi/fi/index/tietoavirastosta/tiedotteet/tiedotearkisto/090108_etukihaku.html

Särkimäki, J. 2009. Windows käyttöjärjestelmien ikä. [Sähköpostiviesti]. finland@microsoft.com 25.2.2009. [Viitattu 25.2.2009].

Teknologia 2007. @450-laajakaista. [Viitattu 11.6.2007]. Saatavissa:
<http://www.450laajakaista.fi/9024/9057>

Tietoa Agronetista. [Viitattu 20.2.2009]. Saatavissa:
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/agronet/Tietoa>

Tike 2008. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Maatalouden rakennetutkimus. Tietokoneet ja Internet-yhteydet maataloilla ja puutarhayrityksissä vuonna 2007. [Viitattu 1.7.2008]. Saatavissa:
http://www.matilda.fi/pls/portal30/rpportal.matilda_julkaisut.showfile?docid=1246&version=1221235517&fileid=6692

Tike 2007. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Maatila rekisteri. Maatilojen lukumäärä tuotantosuunnan mukaan työvoima- ja elinkeinokeskuksittain 2007. [Viitattu 2.7.2008]. Saatavissa:
http://www.matilda.fi/dev60cgi/rwcgi60?server=Rep60_sirppi&report=masp_05_html.rdf&destype=Cache&desformat=HTML&P_ALUEKOODI=001&P_ALUETYYPPI=01&P_KIELI=sf&P_VUOSI=2007&webdbversion=3&_www_rw_log_id_=1&_www_rw_stime_=702864077&session_id=612184815540&authid=PUBLIC

Tilatuki 2008. Maaseutuvirasto. Viljelijätuet. [Viitattu 7.7.2008]. Saatavissa:
<http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuet/tilatuki.html>

Tilastokeskus. Käsitteet ja määritelmät. [Viitattu 18.6.2008]. Saatavissa:
<http://www.stat.fi/meta/kas/index.html?S>

Tilastokeskus 2008. Kuluttajabarometri maakunnittain, 1. Neljännes 2008. Joidenkin laitteiden yleisyys kotitalouksissa maakunnittain (marraskuu 2007 ja helmikuu 2008 keskimäärin). [Viitattu 8.7.2008]. Saatavissa:
http://www.stat.fi/til/kbarm/2008/01/kbarm_2008_01_2008-04-17_tie_001.html

Tilastokeskus 2009. Tilastot. Tieto- ja viestintäteknikan käyttö. [Viitattu 19.2.2009]. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2008/sutivi_2008_2008-08-25_tie_001.html

Tilit ja maksut. Henkilöasiakkaat. Osuuspankki. [Viitattu 19.2.2009]. Saatavissa:
<https://www.op.fi/op?id=11000&srcpl=1>

Täydentävät ehdot 2008. Maaseutuvirasto. Viljelijätuet. [Viitattu 7.7.2008]. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuet/taydentavatehdot.html>

Täyttöohje 2008. Maaseutuviraston julkaisuja: Hakuoppaita ja ohjeita. Helsinki: Edita Prima Oy.

Valio yritystieto 2009. Maidontuotanto. Valma. [Viitattu 19.2.2009]. Saatavissa:
<http://www.valio.fi/portal/page/portal/Valioyritys/Yritystieto/Maidontuotanto/valma01082006122456>

Viestintämarkkinalaki 393/2003. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 11.6.2008]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/2003039>

Viestintävirasto 2009. Telepalveluiden käyttötutkimus 2008. [Viitattu 22.1.2009]. Saatavissa: <http://www.ficora.fi/index/tutkimukset/viestintavirastontoimiala.html>

Viljelijöiden sähköinen tukihaku. Käyttäjän ohje. Maaseutuvirasto ja Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. [Viitattu 26.2.2009]. Saatavissa: http://tukihaku-demo.mavi.fi/pdf/Etukihaku_ohje_su.pdf

Yrjönen, R., Aho, M., Ala-Haavisto, H., Airaksinen, K., Honkanen, A., Ilveskero, M., Kakko, J., Kangas-Lahti, V., Kotkavuori, C., Koutaniemi, A., Kupari, A., Könönen, K., Maunu, T., Mäkelä, A., Mäkinen, A., Niinioja, M., Rakemaa, A., Selén, R., Serén, H., Tenhola, L., Tuikkanen, M., Vertanen, A., Vikman-Roslin, P., Vuorimaa, V. & Väisänen, P. Maa- ja metsätalousministeriön ja Tiken Verkkopalvelustrategia 2004–2008. 2004. Työryhmämuistio 2004:4. Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 10.6.2008]. Saatavissa: http://wwwb.mmm.fi/julkaisut/tyoryhmamuistiot/2004/trm2004_4.pdf

Hyvä rovaniemeläinen viljelijä

Olet jo varmaan kuullut sähköisestä tukihausta. Sitä kokeiltiin viime keväänä 14 kunnan alueella. Sähköisen haun sanotaan helpottavan ja yksinkertaistavan tukihakua sekä vähentävän inhimillisten virheiden määrää hakemuksissa. Viljelijöiden kokemukset viime kevään kokeilusta ovat olleet myönteisiä. Sonni- ja härkäpalkkiota on pystynyt hakemaan sähköisesti jo useamman vuoden, mutta ensi keväänä sähköisen haun on tarkoitus laajentua myös muihin kevään päätukihauun viljelijätukiin. Sähköinen haku tapahtuu Viljelijätietojen selailupalvelua (Vipu) käyttäen.

Olen rovaniemeläinen agrologiopiskelija Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalimesta. Kesän olin harjoittelussa Rovaniemen kaupungin maaseutuyksikössä, jossa on herännyt kiinnostus rovaniemeläisten viljelijöiden atk-valmiuksiin ja mahdollisuuksiin hakea tukia sähköisesti. Olen tekemässä aiheesta opintoihini sisältyvää opinnäytetyötä, joka perustuu oheisena olevan kyselyn vastauksiin. Toivon jokaisen viljelijän vastaavan kyselyyn, koska siten saadaan selville todellinen tilanne atk-valmiuksista sekä Internet-yhteyksien saatavuudesta sekä kiinnostuksesta sähköiseen tukihakuun. Vastauksienne perusteella voidaan myös kehittää maaseutuyksikön sähköiseen hakuun liittyviä oheispalveluja viljelijäystävällisempään suuntaan.

Kysely on lähetetty kaikille viljelijätukia hakeneille Rovaniemeläisille viljelijöille. Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa vain noin 10 minuuttia. Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti eli vastaajan henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa esille eikä yksittäisen tilan tietoja esitetä tuloksissa. Ohessa lähetän vastauskuoren, jonka postimaksu on maksettu. Pyydän palauttamaan vastaukset mahdollisimman pian, viimeistään kuitenkin syyskuun alkuun mennessä.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan K-Maatalous Lakkapään 100 euron lahjakortti. Arvontaan osallistumiseksi palauttaka yhteystietonne kirjeessä mukana olevalla lipukkeella.

Kiitos vastauksestanne jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin

Hannele Teerijoki

Lisätietoja voi kysellä numerosta 040 7458679 tai sähköpostitse:

hannele.teerijoki@student.savonia.fi

Rovaniemi

12. Internet-yhteyden palveluoperaattorin tarjoaja:

- DNA Elisa Sonera Saunalahti
 Tele Finland Joku muu, mikä? _____ En osaa sanoa

13. Kuinka hyvin tietokoneenne Internet-yhteys mielestänne toimii?

- Erittäin hyvin, yhteyden nopeus on hyvä ja toimii aina.
 Hyvin, yhteyden nopeus on riittävä ja yhteys toimii useimmiten.
 Tyydyttävästi, yhteyden nopeus on kohtalainen ja toimii noin joka toinen kerta.
 Huonosti, yhteys on hidas ja toimii satunnaisesti.
 Erittäin huonosti, yhteys katkeilee tai on tuskastuttavan hidas, lähes käyttökelvoton.

14. Miten hyvin mielestänne osaatte käyttää tietokonetta?

- Erittäin hyvin, hallitsen tekniikan ja yleisimmät sovellukset. Kykenen neuvomaan myös muita.
 Hyvin, kaikki tarvittava hoituu.
 Tyydyttävästi, osaan tekstinkäsittelyn ja käyttää Internetiä, tarvitsen kuitenkin apua joihinkin asioihin.
 Huonosti, osaan ehkä käynnistää koneen, mutta en juuri muuta.
 En ole koskaan käyttänyt tietokonetta.

15. Kuinka usein käytätte Internetiä maatalouselinkeinon tarpeisiin?

- Päivittäin 2–3 kertaa viikossa Kerran viikossa
 2–3 kertaa kuukaudessa Harvemmin

16. Kuinka usein käytätte sähköpostia?

- Päivittäin 2–3 kertaa viikossa Kerran viikossa
 2–3 kertaa kuukaudessa Harvemmin

17. Mitä maatalouden Internet -palveluita tilallanne käytetään?

- Eläinten rekisteröinti Seminologin tilaus
 Teurastamon palvelut Meijerin palvelut
 Vipu-palvelu (Viljelijätietojen selailupalvelu) MELA:n palvelut
 Pankkipalvelut Keskustelupalstat
 Sääpalvelu Sähköposti
 Työvoiman etsintä Maatalouskaupan palvelut
 Muita, mitä? _____

18. Mitä maatalouden atk-ohjelmia tilallanne käytetään?

- Viljelysuunnitteluohjelmat Ruokinnansuunnitteluohjelmat
 Talous/kirjanpito-ohjelmat TTS-kone
 Laskutusohjelmat Joitain muita, mitä? _____

19. Aiotteko hakea maataloustukia sähköisesti, sitten kun se on mahdollista? Sähköisesti voi hakea joko itse tai EU-avustajan/neuvojan palveluja hyödyntäen?

- Kyllä Ei En osaa sanoa

20. Jos ette aio hakea tai ette osaa sanoa haetteko tukia sähköisesti, olkaa hyvä ja kertokaa tässä syy siihen.

- Ei ole toimivaa Internetiä.
- Internet-yhteys on niin kallis ja käyttö vähäistä, että sitä ei kannata hankkia.
- En luota siihen, että hakemus menisi perille netin kautta.
- Sähköinen haku ei kiinnosta.
- En tiedä asiasta tarpeeksi.
- Joku muu syy, mikä? _____

21. Mikä saisi teidät innostumaan sähköisestä tukihausta?

22. Mihin asioihin tarvitsette apua tai koulutusta tietokoneen käytössä ja sähköisessä tukihaussa?

☐ Tekstinkäsittely/Taulukkolaskenta	☐ Internetin käyttö
☐ Laitteiden hankinta	☐ Laitteiden asennus
☐ Vipu-palvelun käyttökoulutus	☐ Pankkipalveluiden käyttö
☐ Tilakohtainen tukihakemuksen täyttökoulutus	☐ Maatalousohjelmien käyttökoulutus
☐ Ryhmäkoulutus sähköisestä hausta	☐ Sähköpostin käyttö
☐ Muuhun, mihin? _____	

23. Minkä tahon kautta odotatte neuvontaa ja apua sähköiseen tukihakuun ja tietokoneen käyttöön liittyen?

☐ Kunta	☐ TE-keskus	☐ ProAgria	☐ EU-avustaja
☐ ATK-tukihenkilö	☐ Koulutushanke	☐ Alan oppilaitos	☐ Kansalaisopisto
☐ Yksityinen vapaavalintainen palveluntarjoaja (esim. naapuri)			
☐ Joku muu, mikä/kuka? _____			

24. Mitä kautta haluatte lisätietoa sähköisestä tukihausta?

☐ Kirje	☐ Sähköposti	☐ Internet	☐ Muuten, miten? _____
☐ En halua lisätietoa			

25. Millaisia palveluita odotatte kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta sähköiseen asiointiin liittyen?

26. Mitä muuta sähköiseen hakuun ja tietotekniikkaan liittyvää tuli mieleenne? Antakaa palautetta, ehdotuksia, mielipiteitä...

KIITOS VASTAUKSESTA! Muistakaa palauttaa myös arvontalipuke.